

DEPARTAMENTO DE RELIXIÓN

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

CURSO 2022- 2023

(2ºe 4º de ESO e 2º de Bacharelato)

IES PUNTA CANDIEIRA

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.	PÁX. 3
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLA A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS.	PÁX. 6
3. CONCRECIÓN, DE SER O CASO, DOS OBXECTIVOS PARA O CURSO.	PÁX. 22
4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE:	
4.1. TEMPORALIZACIÓN.	PÁX. 36
4.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.	PÁX. 42
4.3. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.	PÁX. 44
5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA.	PÁX. 45
6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR.	PÁX. 46
7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.	PÁX. 48
8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.	PÁX. 59
9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.	PÁX. 62
10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS, NO CASO DO BACHARELATO.	PÁX. 63
11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.	PÁX. 63
12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.	PÁX. 65

13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA.	PÁX. 66
14. AS ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR.	PÁX. 68
15. AS ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TIC.	PÁX. 69
16. AS ACCIONS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE CONVIVENCIA	PÁX. 69
17. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POR CADA DEPARTAMENTO DIDÁCTICO.	PÁX. 72
18. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.	PÁX. 76
19. UNIDADES DIDÁCTICAS.	PÁX. 78
1º ESO	PÁX. 78
2º ESO	PÁX. 97
3º ESO	PÁX. 115
4º ESO	PÁX. 133
1ºBAC	PÁX. 150
2º BAC	PÁX. 158
20 EDUCACIÓN SEMIPRESENCIAL OU A DISTANCIA	
21 ANEXOS.	PÁX. 166

RELIXIÓN CATÓLICA

Educación Secundaria Obligatoria

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.

A presenza do ensino relixioso na escola responde, en primeiro lugar, á importancia que esta asignatura ten dentro da educación para que o alumno poida conseguir un desenvolvemento pleno e integral da súa personalidade. A necesidade de sentido do ser humano é unha evidencia á que a escola necesariamente debe dar resposta. A educación da dimensión relixiosa é parte fundamental para a maduración da persoa. Non podería existir unha formación integral e unha educación de calidade, si non se permitise o desenvolvemento de todas as dimensións inherentes ao ser humano, entre as cales atópase a relixiosa. Esta capacidade básica da persoa adquire o seu auténtico cumprimento cando se descobre o sentido da vida. O ensino da relixión católica nos centros escolares axudará aos estudantes a ensanchar os espazos da racionalidade e adoptar unha actitude de apertura ao sentido relixioso da vida, sexa cal fora a súa manifestación concreta.

A Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948 recoñece a liberdade relixiosa de persoas e pobos. Pola súa banda, a Constitución Española non só recoñece a liberdade relixiosa senón tamén garante «o dereito que asiste aos pais para que os seus fillos reciban a formación relixiosa e moral que estea de acordo coas súas conviccións» no artigo 27.3. Un dereito que tamén forma parte de tratados internacionais recoñecidos por España como o Pacto Internacional de Dereitos Económicos Sociais e Culturais no seu artigo 13.3 e a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea, artigo 14.3, entre outros.

A Igrexa, como se recolle no número 2 da Gravissimum Educationis, realizou continuos esforzos para favorecer que a formación relixiosa se imparta no ámbito escolar, como contribución decisiva á formación integral da persoa. Por ese motivo, a Santa Sé subscribiu un Acordo Internacional co Estado Español sobre Ensino e Asuntos Sociais, asinado o 3 de xaneiro de 1979, onde se outorga a competencia para elaborar o currículo da asignatura de Relixión e Moral Católica á xerarquía eclesiástica (art. 6).

O ensino da relixión católica na escola responde á necesidade de respectar e ter en conta o conxunto de valores e significados nos que a persoa naceu como hipótese explicativa da realidade e que se denomina tradición.

Para iso, a relixión católica pretende contribuír á educación integral do estudante en dúas direccións. Por unha banda, responde á dimensión relixiosa de todo ser humano e, por outra, introdúceo na realidade á luz dunha hipótese ofrecida por unha historia e unha tradición. Deste xeito, se promove o recoñecemento dun sentido da existencia dun xeito coherente co propio desenvolvemento psico-evolutivo do alumnado.

A Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para Mellora da Calidade Educativa, LOMCE, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada un dos ensinos. Por iso, o contido do currículo parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respetuoso coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentales e transversales propios de cada etapa educativa.

O desenvolvemento do currículo se estrutura en catro grandes bloques que pretenden recoller o saber antropológico cristián acumulado ao longo dos séculos. Eses bloques parten do sentido relixioso do home, continúan co estudo da revelación; Deus maniféstase ao home e faino nunha historia concreta, con personaxes e situacións que o alumnado debe coñecer e que contribuírán á súa comprensión do mundo. Dita revelación culmina en Xesucristo e a mensaxe evanxélica, centro do terceiro bloque do currículo e eixe vertebrador da asignatura. Para rematar, estúdase a Igrexa como manifestación da presenza continuada de Xesucristo na historia. Convén subliñar, que lonxe dunha finalidade catequética ou de adoctrinamiento, o ensino da relixión católica ilustra aos estudantes sobre a identidade do cristianismo e a vida cristiá.

A estrutura do currículo de Educación Secundaria intenta poñer de manifesto a profunda unidade e harmonía da iniciativa creadora e salvífica de Deus.

O primeiro bloque parte dos datos máis evidentes: a constatación da realidade das cousas e os seres vivos, de modo especial o home. Impónllos a súa existencia como dato evidente. Nun segundo paso, si a persoa non se queda no primeiro impacto ou simple constatación da súa existencia, ten que recoñecer que as cousas, os animais e o ser humano non se dan ao ser a si mesmos. Logo Outro os fai ser, os chama á vida e manténlla. Por iso, a realidade en canto tal é signo de Deus, fala da súa existencia.

A iniciativa creadora de Deus ten unha finalidade: establecer unha relación de amizade co home. É dicir, Deus creou ao ser humano para que sexa feliz en relación con El. Os relatos bíblicos da Creación e o Paraíso exemplifican bellamente a finalidade da creación da persoa e do mundo enteiro para o seu servizo. Da súa orixe creatural e da súa chamada a participar na amizade con Deus xorde a súa dignidade inviolable.

O ser humano pretende apropiarse do don de Deus prescindindo del. Nisto consiste o pecado. Este rexeitamento de Deus ten como consecuencia no ser humano a imposibilidade de ser feliz. Dado que a súa natureza está feita para o ben, a súa experiencia de mal e de límite faille añorar a plenitude que el non pode darse por si mesmo e busca dalgún modo restablecer a relación con Deus. Esta necesidade do ben, o desexo de Infinito que caracteriza ao ser humano exprésase nas relixións como procura do Misterio.

A esta procura humana responde manifestándose na historia. Para iso, elixe un home, Abrahán, do que formará o pobo de Israel, con quen establece unha alianza no monte Sinaí. A través de feitos e palabras Deus irá dándose a coñecer aos homes dese pobo. Todo este acontecer histórico da manifestación de Deus está recollido nos libros sagrados da Biblia. Neste conxunto de libros non só se recolle as diferentes intervencións de Deus na historia, senón tamén o ensino que comunica ao seu pobo para que viva unha vida santa; unha sabedoría que influirá positivamente na vida do pobo de Israel e, co tempo, no mundo enteiro.

A historia de Israel exemplifica a traizón e rebelión dos homes ante a iniciativa amorosa de Deus e ao mesmo tempo pon en evidencia a constante fidelidade divina. A promesa dun salvador cumprírase en Cristo Xesús.

Xesús, o Fillo de Deus, faise presente na historia para levar a cabo a misión encomendada polo Pai. En Xesucristo cúmprese o desexo de felicidade que o home descobre no seu corazón.

Xesús non só desvela o misterio humano e lévao á súa plenitude, senón que manifesta o misterio de Deus, fainos coñecer que o verdadeiro Deus é comunión: Deus un e trino.

Aqueles que participan da vida de Cristo forman a Igrexa, que é a gran familia de Deus. Continuamente xerada pola acción de Xesucristo a través dos sacramentos, ponse no mundo como inicio dun mundo novo, dunha cultura nova. A Igrexa é a prolongación de Cristo no tempo e o espazo. Só nela a persoa humana atópase co Xesucristo vivo.

A vida eclesial é alimentada e servida mediante os diferentes sacramentos instituídos por Xesucristo, está ritmada polos tempos litúrxicos, exprésase na oración comunitaria e a caridade, fructifica na xeración dunha civilización do amor.

Estes catro bloques que compón a asignatura de relixión católica inclúen conceptos, procedementos e actitudes, que permite o coñecemento de si mesmo, da realidade e dos problemas que esta suscita. Por iso, os contidos xerais da asignatura contribúen á consecución dos obxectivos propostos para as diferentes etapas.

Este currículo válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, as imaxes e símbolos, a linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa evolutiva.

Desenvólvese así a competencia en comunicación lingüística, que se serve da linguaxe que conforma a cultura e tradición que se transmite dunha a outra xeración. Así, a linguaxe bíblica e a súa riqueza de expresión e simboloxía, a linguaxe doctrinal e a súa precisión conceptual, analítica e argumental e a linguaxe litúrxica e a súa proximidade á linguaxe dos símbolos do pobo cristián, axudarán ao desenvolvemento desta competencia nos estudantes. Sen esquecer a singularidade que esta asignatura aporta á dimensión de escoita da comunicación.

Así mesmo, o ensino escolar da relixión católica favorece o desenvolvemento da responsabilidade persoal e social e das demais virtudes cívicas, para o ben común da sociedade, contribuíndo así á adquisición das competencias sociais e cívicas. Esta educación da dimensión moral e social da persoa, favorecerá a maduración dunha corresponsabilidade, ao exercicio da solidariedade, da liberdade, da xustiza e da caridade.

Por outra banda, a relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura e estímoo adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas. A cultura e a historia occidental, a propia historia, non poden ser comprendidas e asumidas si prescínlese do feito relixioso presente sempre na historia cultural dos pobos. De igual modo, a expresión artística da fe segue colaborando na actualidade no enriquecemento do noso patrimonio cultural.

A competencia para a autonomía e iniciativa persoal desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta a devandita competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida e, á cultura e á identidade da persoa humana. Unha cosmovisión que fai posible a formación integral do estudante fronte a visións parciais.

En canto aos contidos procedimentales, a asignatura de relixión católica forma de xeito transversal nunha serie de procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos procedimentales adquirense ao longo do desenvolvemento curricular, colaborando así na consecución das competencias asignadas aos currículos de ESO e Bacharelato. Concretamente os contidos procedimentales de relixión católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais.

Os contidos procedimentales básicos da asignatura de relixión católica son os seguintes:

- **Observación da realidade.** O feito relixioso nace da apertura do ser humano á realidade total. A asignatura de relixión católica pretende colaborar na formación da dimensión natural que nace do asombro ante o real e empúxanos a preguntas últimas sobre o sentido. Observar é máis que ver e require dun adestramento en disposicións específicas que non rehúyan as dimensións espirituais do real.
- **Procura de información, manexo e interpretación de fontes bíblicas.** O estudo do cristianismo require o manexo das Sagradas Escrituras e textos referidos ás mesmas que forman parte do corpus teolóxico acumulado ao longo da historia.
- **Reflexión Crítica.** O desenvolvemento da asignatura axuda a coñecer a xénese das ideas dominantes, a detectar prexucios fronte á verdade, a examinar con profundidade as propias ideas e sentimentos fundamentais.
- **Exposición e argumentación respetuosa das crenzas relixiosas propias e alleas.** A asignatura de relixión católica contribúe á formación de competencias que permitan expoñer e defender a racionalidade das propias crenzas relixiosas e o respecto polas alleas.

Para rematar, hai que destacar que a asignatura contribúe á consecución de contidos de carácter actitudinal que son coherentes cos obxectivos básicos de cada etapa. Permite coñecer e apreciar os valores e normas

básicas de convivencia; desenvolver hábitos de traballo e esforzo e de responsabilidade no estudo; a confianza en si mesmo para un desenvolvemento adecuado da personalidade. Tamén favorece de xeito directo a adquisición de habilidades para a prevención e resolución pacífica de todo tipo de conflitos e o coñecemento, comprensión e respecto das diferentes culturas, así como das diferenzas entre persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación.

CONTEXTUALIZACIÓN

O instituto está situado no concello de Cedeira (A Coruña). Neste curso 2016-2017 ten un total de 513 alumnos matriculados na ESO,ESA, Bacharelato presencial e semipresencial e Ciclos Formativos

O centro nítrese de alumnos que proveñen principalmente do colexio da vila e do Concello de Cerdido. O nivel socioeconómico é medio medio.

A diversidade cultural no IES Punta Candieira non e muy notable, non chega ao 10% dos matriculados, a súa procedencia e básicamente Marruecos e Latinoamérica

O alumnado inmigrante adoita ter dificultades na aula por iso xunto co Dpto de Orientación traballase cun grupo de Adquisición de lingua.

É competencia ineludible do centro educativo, que a primeira toma de contacto teña como finalidade a de integrar o antes posible o alumnado inmigrante, pero é a clase, os compañeiros de aula, os que van favorecer a súa integración social e afectiva.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLA A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES DA MATERIA QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS COMPETENCIAIS.

CONTRIBUCIÓN DA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.

Descrición do modelo competencial.

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; recordemos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de xeito global en cada unidade didáctica é imposible; debido a iso, cada unha destas divídese en indicadores de seguimento (entre dúas e cinco por competencia), grandes alicerces que permiten describirla dun xeito máis preciso; dado que o carácter destes é aínda moi xeral, o axuste do nivel de concreción esixe que devanditos indicadores divídanse, á súa vez, no que se denominan descritores da competencia, que serán os que «describan» o grado competencial do alumnado. Por cada indicador de seguimento atoparemos entre dous e catro descritores, cos verbos en infinitivo.

En cada unidade didáctica cada un destes descritores concrétese en desempeños competenciais, redactados en terceira persoa do singular do presente de indicativo. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e avaliar de xeito explícito; é, xa que logo, concreto e obxectivo.

Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descritores competenciais definido para o proxecto e aplicable a todas as materia e cursos da etapa.

Por outra banda, o desenvolvemento e a aprendizaxe dos valores, presentes en todas as áreas, axudarán a que os nosos alumnos e alumnas aprendan a desenvolverse nunha sociedade ben consolidada na que todos podamos vivir, e en cuxa construción colaboren.

A diversidade dos nosos alumnos e alumnas, cos seus estilos de aprendizaxe diferentes, hanos de conducir a traballar desde as diferentes potencialidades de cada un deles, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

NA ÁREA DE RELIXIÓN CATÓLICA

A área de Relixión Católica contribúe ao desenvolvemento das competencias desde as súas finalidades educativas, obxectivos, contidos e actividades de aprendizaxe e avaliación.

No libro de texto do alumnado, desenvólvense as competencias nas actividades de ensino-aprendizaxe de cada unidade, e de forma máis específica, nas tres páxinas que comprenden o «Obradoiro de intelixencias múltiples». Estas páxinas están suscitadas como un taller educativo onde o alumnado, por medio da reflexión, a actividade e a aplicación, desenvolve as competencias. Especialmente, trabállanse as competencias desde a intelixencia espiritual, a intelixencia emocional e a educación en valores, así como as seguintes propostas do currículo de Relixión Católica (2015):

- *A competencia en comunicación lingüística.*
- *As competencias sociais e cívicas.*
- *A competencia cultural e artística.*
- *A competencia para a autonomía e iniciativa persoal.*
- *A competencia de aprender a aprender.*
- *A competencia de conciencia e expresións culturais.*

Na programación de cada unidade indícase a competencia ou competencias que se traballan, os descritores competenciais e os desempeños competenciais.

COMPETENCIA	INDICADORES	DESCRITORES
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía	Coidado do entorno medioambiental e dos seres vivos	<ul style="list-style-type: none"> - Interactuar co ámbito natural de xeito respectuoso. - Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible. - Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu ámbito. - Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no ámbito natural e as repercusións para a vida

		futura.
	Vida saudable	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico. - Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
	A ciencia no día a día	<ul style="list-style-type: none"> - Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá. - Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...). - Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece a noso arredor e responder preguntas.
	Manexo de elementos matemáticos	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc. - Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico. - Expresarse con propiedade na linguaxe matemática.
	Razoamento lóxico e resolución de problemas	<ul style="list-style-type: none"> - Organizar a información utilizando procedementos matemáticos. - Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas. - Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
Comunicación lingüística	Comprensión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Comprender o sentido dos textos escritos e orais. - Manter unha actitude favorable cara á lectura.
	Expresión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia. - Utilizar o vocabulario axeitado, as estruturas lingüísticas e as normas

		<p>ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
	Normas de comunicación	<ul style="list-style-type: none"> - Respeitar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor... - Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.
	Comunicación noutras linguas	<ul style="list-style-type: none"> - Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta. - Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos. - Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación. - Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiáns ou en materias diversas.
Competencia dixital	Tecnoloxías da información	<ul style="list-style-type: none"> - Empregar distintas fontes para a busca de información. - Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade. - Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
	Comunicación audiovisual	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas. - Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
	Utilización de ferramentas dixitais	<ul style="list-style-type: none"> - Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento. - Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria. - Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais	Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas	<ul style="list-style-type: none"> - Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento. - Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural. - Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
	Expresión cultural e artística	<ul style="list-style-type: none"> - Expresar sentimentos e emocións mediante códigos artísticos. - Apreciar a beleza das expresións artísticas e as manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián. - Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
Competencias sociais e cívicas	Educación cívica e constitucional	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes, e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución. - Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
	Relación cos demais	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos. - Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos. - Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
	Compromiso social	<ul style="list-style-type: none"> - Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores. - Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela. - Evidenciar preocupación polos máis

		<p>desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Involucrarse ou promover accións cun fin social.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor	Autonomía persoal	<ul style="list-style-type: none"> - Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias. - Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas. - Ser constante no traballo, superando as dificultades. - Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
	Liderazgo	<ul style="list-style-type: none"> - Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos. - Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos. - Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
	Creatividade	<ul style="list-style-type: none"> - Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos dun tema. - Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa. - Atopar posibilidades na contorna que outros non aprecian.
	Emprendemento	<ul style="list-style-type: none"> - Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos. - Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas. - Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos. - Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
Aprender a aprender	Perfil de aprendiz	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas? - Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.

		- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
	Ferramentas para o pensamento estimular	- Aplicar estratexias para mellóraa do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente? - Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
	Planificación e avaliación da aprendizaxe	- Planificar os recursos necesarios e os pasos que se han de realizar no proceso de aprendizaxe. - Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios. - Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe. - Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

RELIXIÓN 2º ESO

Resolución de 11 de febreiro de 2015, da Dirección Xeneral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo da ensinanza de Relixión Católica da Educación Primaria e da Educación Secundaria Obrigatoria.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMT	CD	AA	CSC	SIEE	CEE
RE1.1.1	1.1 Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.	I	X			X	X		
RE1.2.1	2.1 Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano.	I	X				X	X	
RE1.3.1	3.1 Valora, en situacións do seu ámbito, a dignidade de todo ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais, etc.	B				X	X		X
RE1.4.1	4.1 Clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a creación e os cambios para potenciar os dereitos humanos, a convivencia, o progreso e a paz.	B					X	X	X
RE1.4.2	4.2 Deseña en pequeno grupo un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúan polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo.	I		X				X	
RE2.1.1	1.1 Busca e elixe personaxes significativos do pobo de Israel e identifica e analiza a resposta de fe neles.	B	X			X			X
RE2.2.1	2.1 Se interesa por coñecer e valora a resposta de fe o Deus que se revela.	B				X		X	X
RE2.3.1	3.1 Identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos Libros Sagrados mostrando interese pola súa orixe divina.	B	X						X
RE2.4.1	4.1 Lee, localiza e esquematiza os criterios recollidos na Dei Verbum en torno á interpretación da Biblia valorándoos como necesarios.	A	X					X	
RE2.5.1	5.1 Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza dun Deus que se comunica, xustificando no grupo a	A	X			X	X		

	selección dos textos.								
RE2.5.2	5.2 Coñece e xustifica por escrito a existencia nos Libros Sagrados do autor divino e o autor humano.	I	X			X			
RE3.1.1	1.1 Coñece e describe as características do Deus cristián.	B	X						X
RE3.1.2	1.2 Lee relatos mitolóxicos, localiza trazos das divindades das relixións politeístas e contrástaos coas características do Deus cristián.	I	X		X	X			X
RE3.2.1	2.1 Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita do outro para alcanzar a súa identidade e semellanza de Deus.	I	X			X	X		X
RE3.3.1	3.1 Confecciona materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e os relaciona coas verdades de fe formuladas no Credo.	I			X			X	
RE3.4.1	4.1 Clasifica as verdades de fe contidas no Credo e explica o seu significado.	I	X			X			
RE4.1.1	1.1 Localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características.	I	X	X	X	X			
RE4.1.2	1.2 Reconstrúe o itinerario das viaxes de San Paulo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagán.	B	X	X	X	X		X	X
RE4.2.1	2.1 Describe e valora a raíz da unidade e santidad da Igrexa.	B	X			X			X
RE4.2.2	2.2 Elabora materiais, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación, onde se reflicte a universalidade e apostolicidade da Igrexa.	I			X			X	X

COMPETENCIAS CLAVE: **CL:** Competencia lingüística. **CMCT:** Competencia matemática ciencia e tecnoloxía. **CD:** Competencia dixital **AA:** Aprender a aprender. **CSC:** Competencia social e cívica. **SIIE :** Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. **CEC:** Conciencia e expresións culturais.

Código: **B=** Básico, necesario para aprobar. **I=** Intermedio, para nota correspondente a Notable. **A=** Avanzado, corresponde a Sobresáinte.

RELIXIÓN 4º ESO

Resolución de 11 de febreiro de 2015, da Dirección Xeneral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo da ensinanza de Relixión Católica da Educación Primaria e da Educación Secundaria Obrigatoria.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMT	CD	AA	CSC	SIEE	CEE
RE1.1.1	1.1 Identifica e clasifica os trazos principais (ensino, comportamento e culto) nas relixións monoteístas.	B	X		X	X			
RE1.1.2	1.2 Busca información e presenta ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas de sentido.	B	X			X			X
RE1.2.1	2.1 Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.	I	X			X			
RE1.2.2	2.2 Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.	I	X				X	X	X
RE2.1.1	1.1 Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que encontra na historia de Israel.	B				X			X
RE2.1.2	1.2 Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que reconece a fidelidade de Deus.	B				X		X	
RE2.2.1	2.1 Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufridor e o Mesías político.	I	X						X
RE2.2.1	2.2 Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufridor como criterio de vida.	A				X	X		

RE3.1.1	1.1 Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.	B	X			X			
RE3.2.1	2.1 Le de xeito comprensivo un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de Xesús.	B	X				X		
RE3.2.2	2.2 Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.	B	X				X	X	
RE4.1.1	1.1 Elabora xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade.	I	X			X		X	X
RE4.1.2	1.2 Adquire o hábito de reflexionar buscando o ben ante as eleccións que se lle ofrecen.	I				X	X	X	
RE4.1.3	1.3 É consciente das diferentes formas de vivir a afectividade e prefere a que recoñece como máis humana.	A				X	X		X
RE4.2.1	2.1 Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade.	I	X			X	X		
RE4.2.2	2.2 Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño.	B				X	X		X
RE4.2.3	2.3 Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.	B	X					X	X
RE4.3.1	3.1 Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiais do seu ámbito que colaboran na construción da civilización do amor.	A		X			X	X	X

COMPETENCIAS CLAVE: **CL:** Competencia lingüística. **CMCT:** Competencia matemática ciencia e tecnoloxía. **CD:** Competencia dixital **AA:** Aprender a aprender. **CSC:** Competencia social e cívica. **SIEE :** Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. **CEC:** Conciencia e expresións culturais.

Código: B= Básico, necesario para aprobar. I= Intermedio, para nota correspondente a Notable. A= Avanzado, corresponde a Sobresáinte.

RELIXIÓN 2º BAC

Resolución de 11 de febreiro de 2015, da Dirección Xeneral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo da ensinanza de Relixión Católica da Educación Primaria e da Educación Secundaria Obrigatoria.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE		C	COMPETENCIAS CLAVE ASOCIADAS						
			CL	CMT	CD	AA	CSC	SIEE	CEE
RE1.1.1	1.1. Comprende e respecta o significado bíblico da afirmación "home e muller creounos".	B	X				X		X
RE1.2.1	2.1. Coñece e explica os diferentes problemas bioéticos relacionados coa orixe, o desenvolvemento e o final da vida.	B	X	X				X	X
RE1.2.1	2.2. Posúe argumentos para defender ou dar razóns dende a posición cristiá ante situacións reais ou supostas que se propoñen en clase.	I	X				X		
RE2.1.1	1.1. Descubre, valora e xustifica o sentido humanizador que ten o traballo.	B	X				X		X
RE2.2.1	2.1. Propón proxectos ou solucións que poderían levarse a cabo nas políticas nacionais ou internacionais para facer o mundo máis humano.	B	X			X	X	X	
RE3.1.1	1.1. Selecciona, estuda e expón a biografía dun investigador cristián resaltando as súas achegas ao ámbito da ciencia e a técnica.	B	X	X		X	X		X
RE4.1.1	1.1. Nomea e explica situacións históricas nas que a Igrexa defendeu con radicalismo ao home e xustifica a elección realizada.	B	X				X		X

RE4.2.1	2.1. Selecciona obras de arte, investiga sobre o autor e descobre o seu sentido relixioso. Confecciona un material creativo que permita coñecer eses artistas.	I			X			X	X
----------------	--	---	--	--	---	--	--	---	---

COMPETENCIAS CLAVE: **CL:** Competencia lingüística. **CMCT:** Competencia matemática ciencia e tecnoloxía. **CD:** Competencia dixital **AA:** Aprender a aprender. **CSC:** Competencia social e cívica. **SIEE :** Sentido de iniciativa e espírito emprendedor. **CEC:** Conciencia e expresións culturais.

Código: **B=** Básico, necesario para aprobar. **I=** Intermedio, para nota correspondente a Notable. **A=** Avanzado, corresponde a Sobresaínte.

3. CONCRECIÓN, DE SER O CASO, DOS OBXECTIVOS PARA O CURSO.

OBXECTIVOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e, si houbela, na lingua cooficial da Comunidade Autónoma, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de xeito apropiado.
- j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.
- k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

OBXECTIVOS DA ÁREA DE RELIXIÓN E MORAL CATÓLICA EN ESO

A área de Relixión e Moral Católica se fundamenta nas esixencias que conleva desenvolver, na escola, a educación integral e a aplicación duns dereitos expresados na **Declaración Universal de Dereitos Humanos** (1948, art. 26.3); a **Constitución española** (1978, art. 27.3); o **Pacto Internacional de Dereitos Humanos, Económicos, Sociais e Culturais** (1966, art. 13.3); a **Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea** (2000, art. 10 e 14.3), etc. Ademais, está garantida polo acordo suscrito entre o Estado español e a Santa Sé sobre Ensino e Asuntos Culturais (3-1-1979).

A práctica destes dereitos conleva un ensino relixioso escolar e confesional. Este ensino concrétese no, unha área de **Relixión e Moral Católica materia específica e rigorosamente escolar**, ordinaria para quen a soliciten, equiparable ao resto das materias no rigor científico, na formulación dos seus obxectivos e contidos, e na súa significación educativa dentro do currículo. Así mesmo, contribúe á formación integral do alumnado e ao pleno desenvolvemento da persoa en todas as súas capacidades.

A área de Relixión **Católica é unha materia opcional curricular de carácter confesional**. A súa identidade resúmese nas súas «Finalidades Educativas» ou «Obxectivos Xerais». Estes deben ser a meta e a directriz no seu deseño e o seu desenvolvemento curricular (realización da programación xeral de curso, de cada unidade didáctica, etc.). As seguintes Finalidades educativas da Educación Secundaria», sinalan as metas finais a que deben conducir todo curso e unidade didáctica de Relixión Católica.

OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA DE RELIXIÓN CATÓLICA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA:

1. Educar a dimensión trascendente e relixiosa, e iso partindo da experiencia humana e «dende» e «para» a vida persoal, social, relixiosa e medioambiental.
2. Favorecer a maduración e o desenvolvemento integral da personalidade do alumnado desde unha educación humanista, relixiosa e católica de calidade.
3. Facilitar a elaboración do proxecto persoal de vida desde unha educación en valores e virtudes humanas, morais, cívicas, democráticas, relixiosas e cristiás.
4. Presentar a visión cristiá da persoa e a historia desde a realidade cotiá, desde o respecto e en diálogo coas principais relixións, antropoloxías e cosmovisións de hoxe.
5. Ofrecer a cultura relixiosa e a mensaxe cristiá-católico en diálogo cos testemuños de persoas exemplares e os problemas e interrogantes do mundo actual.
6. Educar a dimensión cívica e moral desde a aplicación de testemuños exemplares, valores, virtudes e compromisos para resolver problemas humanos e sociais.
7. Desenvolver un ensino aprendizaxe da relixión que promove a apertura ao Misterio, ao sentido relixioso da vida, á experiencia relixiosa e á educación na fe.
8. Promover as competencias necesarias para dar un sentido pleno á vida e elaborar respostas de sentido último ante as dificultades máis existenciais e cotiás.
9. Educar na participación social e a práctica de compromisos solidarios que melloren o medio ambiente, as relacións interpersonais e a vida pública.
10. Valorar a intelixencia espiritual para fortalecer o mundo interior do alumnado e a súa capacidade de autoconñecemento, aceptación, meditación, relaxación, paz interior?
11. Favorecer o diálogo e a crítica construtiva entre as mensaxes relixiosas e cristiás e a actual cultura audiovisual, especialmente a da televisión e as TIC.
12. Desenvolver a dimensión humanista e cívica do alumnado desde a ética universal dos dereitos humanos e a doutrina social da Igrexa católica.

OBXECTIVOS XERAIS DO ÁREA DE RELIXIÓN CATÓLICA PARA 2º DE EDUCACIÓN SECUNDARIA:

1. Investigar e valorar desde as competencias clave a relación que existe entre o ser humano, Deus e a relixión na historia e a vida cotiá.
2. Coñecer e interpretar correctamente as características da dignidade humana en relación coa achega da vida cristiá e a súa promoción na sociedade actual.
3. Tomar conciencia da importancia da acción humana e a moral católica para aplicala en grupo a solucionar problemas persoais e sociais.
4. Comprender e fundamentar correctamente a relación existente entre a revelación de Deus cos medios para relacionarse con El.
5. Describir a relación existente entre a revelación de Deus e a fe cristiá e argumentar as achegas positivas que leva consigo para a felicidade da persoa e a sociedade.
6. Coñecer e aplicar as claves necesarias para a interpretación correcta da Biblia e as súas mensaxes de felicidade, liberación e salvación.
7. Expresar e explicar as principais características do Deus cristián en relación coa fe cristiá e a comunicación humana.
8. Identificar e valorar as características, achegas actuais e relacións existentes entre a fe cristiá, o Credo e a fe na vida eterna.
9. Coñecer desde as competencias clave e tomar conciencia das características da Igrexa católica e as achegas relixiosas, solidarias, culturais e artísticas que realiza á humanidade.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio das competencias clave, a reflexión e interiorización das experiencias de autoconhecimento, sentido á vida, lecturas profundas e relixiosas, o silencio, a meditación e compartir en grupo as vivencias espirituais.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e vivencia dos sentimentos de espiritualidade, dignidade humana, empatía, escoitar, comunicación, recollemento e sociabilidade.
12. Tomar conciencia da importancia de desenvolver unha xerarquía de valores e de practicar os valores das dimensións humanas e do proxecto de vida, a liberdade, a fe cristiá, a amizade, a identidade persoal, cambiar e a solidariedade.

OBXECTIVOS XERAIS DO ÁREA DE RELIXIÓN CATÓLICA PARA 4º DE EDUCACIÓN SECUNDARIA:

1. Identificar e comparar criticamente desde as competencias clave as características das relixións universais na historia e a vida cotiá.
2. Coñecer e valorar correctamente as características e achegas da experiencia relixiosa e a revelación de Deus á persoa e á sociedade actual.
3. Investigar e aplicar as ensinanzas e a relación entre Deus e a historia da Igrexa desde a Idade Moderna ata a Idade Contemporánea.

4. Fundamentar correctamente a relación existente entre Xesucristo, o Mesías, e a moral católica da vida pública no mundo contemporáneo.
5. Coñecer e valorar positivamente a relación existente entre Xesucristo, a Igrexa e a súa misión salvadora e humanizadora de felicidade para a persoa e a sociedade.
6. Comprender e aplicar as características do sacramento do Matrimonio en relación coa Igrexa, a vida persoal e a sociedade actual.
7. Expresar e explicar as características, achegas actuais, aplicacións e relacións existentes entre a fe cristiá e a moral cristiá da sexualidade.
8. Identificar e aplicar a situacións actuais as características da autoridade e a verdade na Biblia e na Igrexa.
9. Coñecer desde as competencias clave as achegas dos cristiáns para construír a civilización do amor no mundo actual, e tomar conciencia delas.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio das competencias clave, a reflexión e interiorización de experiencias para o desenvolvemento da paz, a actitude relixiosa, o agradecemento, a práctica da fe cristiá, a comunicación con Xesús, a poesía amorosa, a afectividade, a verdade e a espiritualidade ecolóxica.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e a vivencia dos sentimentos de busca de sentido, éxtase relixiosa, aproveitamento do tempo, entrega persoal, namoramento, sinceridade, eternidade e salvar o matrimonio.
12. Tomar conciencia da importancia de interiorizar e practicar os valores do diálogo, fidelidade, compromiso social, crítica moral, coherencia persoal e cristiá, amor, verdade, seguir un bo mestre e cambiar o mundo.

OBXECTIVOS XERAIS DO BACHARELATO

No marco da **LOMCE**, o Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

O Bacharelato contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución Española así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lles permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades existentes e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas con discapacidade.

- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe, e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como escrita, a lingua castelá e, no seu caso, a lingua cooficial da súa comunidade autónoma.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellóraa da súa contorna social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- j) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e a tecnoloxía no cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente.
- k) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- l) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- m) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- n) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade vial.

OBXECTIVOS XERAIS PARA A MATERIA DE RELIXIÓN CATÓLICA

A educación, entendida como un proceso que pretende o pleno desenvolvemento da personalidade do alumnado, favorece a maduración do conxunto das súas dimensións, axudándolle a formarse a súa identidade á vez que lle introduce de xeito activo na sociedade.

A dimensión relixiosa, co seu sentido globalizador, é unha das que máis contribúe ao logro dunha auténtica maduración da persoa. O carácter integral da educación reclama unha concepción da realidade, unha cosmovisión, na que se descobre o verdadeiro sentido do que uno é e do que fai.

A etapa de Bacharelato supón, desde o punto de vista psicoevolutivo, a procura da autonomía, o que conleva un permanente contraste entre o presente e a tradición para afrontar o futuro. O alumnado comeza a reler a súa historia á luz da súa propia experiencia, cuestionando o depósito transmitido de saberes, crenzas e experiencias recibidas.

O ensino da relixión católica axuda a iluminar a historia persoal e social, a respectar e interpretar o conxunto de valores e significados presentes na realidade, ofrecendo claves de interpretación que dan sentido ao que facemos.

O artigo 24 do Real Decreto 1105/2014, establece que o Bacharelato ten a finalidade de proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lle permita desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. A devanditos logros pode contribuír de xeito satisfactorio o ensino da relixión, facilitando o desenvolvemento do xuízo crítico, ensinando a

observar e analizar a realidade con respecto, en claves de liberdade, responsabilidade, verdade e apertura á cuestión do sentido.

O presente currículo toma en consideración a aprendizaxe por competencias busca, desde a antropoloxía cristiá, a consecución e dominio das mesmas. Dado que a competencia supón unha combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais, esfórzase por reflectir a achega específica que este ensino ofrece ao proceso humanizador que conleva a educación.

A importancia que a materia de relixión outorga á inculturación da fe, nos distintos contextos, é un feito positivo que a converte nun magnífico instrumento para a comunicación e o diálogo nun mundo cada vez máis plural. Á súa vez, asume como punto de partida os obxectivos que se fixan na etapa para o desenvolvemento das diversas capacidades.

Convén destacar no haber desta materia a axuda á promoción dos dereitos humanos e ao exercicio da verdadeira cidadanía, fomentando a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa. Preocúpase tamén de conseguir no alumnado unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma, desde un espírito crítico e construtivo.

Non menos importante é a axuda que presta ao alumnado para coñecer e valorar criticamente, desde unha cosmovisión cristiá, as realidades do mundo contemporáneo e os seus antecedentes históricos, destacando o labor da Igrexa en todo o enriquecemento cultural.

Esta materia promove tamén o desenvolvemento da sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, mostrando a beleza, a verdade e o ben como fontes do enriquecemento persoal e cultural.

Para o logro destes obxectivos, a través dos procesos de ensino-aprendizaxe, o currículo de relixión en Bacharelato propón a división dos seus contidos en catro bloques temáticos: antropoloxía cristiá, doutrina social da Igrexa, relación razón, fe e ciencia e, para rematar, a Igrexa como xeradora de cultura ao longo da historia. Deste xeito, preténdese que o alumnado dispoña dos suficientes coñecementos, procedementos e actitudes que lle permita dar resposta, desde a cosmovisión cristiá, aos retos que lle presenta o mundo contemporáneo.

Os contidos procedimentais da materia de relixión católica facilitan estratexias e procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos adquirense ao longo do desenvolvemento curricular e colaboran, de xeito eficaz, á consecución das competencias asignadas no currículo de Bacharelato. Concretamente os contidos procedimentais de Relixión Católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais.

Entre os **contidos procedimentais básicos da materia de Relixión Católica** atopamos os seguintes:

- **Observación da realidade.** O feito relixioso nace da apertura do ser humano á realidade total. A materia de Relixión Católica pretende colaborar na formación da dimensión natural que nace do asombro ante o real e empúxanos a preguntas últimas sobre o sentido. Observar é máis que ver e require dun adestramento en disposicións específicas que non rexeiten as dimensións espirituais do real.
- **Procura de información, manexo e interpretación de fontes bíblicas.** O estudo do cristianismo require o manexo das Sagradas Escrituras e textos referidos ás mesmas que forman parte do corpus teolóxico acumulado ao longo da historia.

- **Reflexión crítica.** O desenvolvemento da materia axuda a coñecer a xénese das ideas dominantes, a detectar prexuízos fronte á verdade, a examinar con profundidade as propias ideas e sentimentos fundamentais.
- **Exposición e argumentación respectuosa das crenzas relixiosas propias e alleas.** A asignatura de Relixión Católica contribúe á formación de competencias que permitan expoñer e defender a racionalidade das propias crenzas relixiosas e o respecto polas alleas.

Para rematar, hai que destacar que a asignatura contribúe á consecución de **contidos de carácter actitudinal** que son coherentes cos obxectivos de cada etapa. Permite coñecer e apreciar os valores e normas básicas de convivencia; desenvolver hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade no estudo; a confianza en si mesmo para un desenvolvemento adecuado da personalidade. Tamén favorece de xeito directo a adquisición de habilidades para a prevención e resolución pacífica de todo tipo de conflitos e o coñecemento, comprensión e respecto das diferentes culturas. Por outra banda, favorece o respecto pola diversidade entre persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación.

A aprendizaxe desta materia ha de contribuír a que os alumnos e alumnas desenvolvan **as seguintes capacidades:**

- Recoñecer e respectar a necesidade de sentido no home.
- Comparar manifestacións históricas que permitan desvelar desde sempre o sentido relixioso do ser humano.
- Dar razón da raíz divina da dignidade humana.
- Identificar e contrastar no momento actual diversas respostas de sentido.
- Coñecer e valorar o contexto en que nace e o ensino da doutrina social da Igrexa.
- Identificar a dignidade humana como clave para unha convivencia xusta entre os homes, diferenciándoa dos recoñecementos que o Estado realiza a través das leis.
- Coñecer e aplicar os principios fundamentais da doutrina social da Igrexa a diversos contextos.
- Coñecer e distinguir os diferentes métodos utilizados pola persoa para coñecer a verdade.
- Coñecer e aceptar con respecto os momentos históricos de conflito entre a ciencia e a fe, sabendo dar razóns xustificadas da actuación da Igrexa.
- Ser consciente da necesidade de relación entre ciencia e ética para que exista verdadeiro progreso humano.
- Coñecer e comparar diferentes acepcións do termo cultura.
- Ser consciente que a persoa é xeradora de cultura.
- Caer na conta do cambio que o monacato introduce na configuración do tempo e o traballo.

INCIDENCIA DOS OBXECTIVOS DE RELIXIÓN CATÓLICA NOS OBXECTIVOS XERAIS DO BACHARELATO

OBXECTIVOS XERAIS DO BACHARELATO	OBXECTIVOS DE RELIXIÓN CATÓLICA
Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica	Comprender e respectar os principios fundamentais da

<p>responsable, inspirada polos valores da Constitución española así? como polos dereitos humanos, que fomenta a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa.</p>	<p>Igrexa respecto da vida.</p> <p>Recoñecer os esforzos que a Igrexa realizou ao longo dos séculos para que se respecte a dignidade do ser humano e os seus dereitos.</p> <p>Deducir as consecuencias que implica a doutrina social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía.</p>
<p>Consolidar unha madurez persoal e social que permita ao alumnado actuar de forma responsable e autónoma, e desenvolver o seu espírito crítico, así como prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.</p>	<p>Recoñecer e apreciar o carácter sexado da persoa e a súa importancia para construír a súa identidade.</p> <p>Recoñecer e apreciar o cambio que a doutrina social da Igrexa outorga á persoa e á vida.</p>
<p>Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes, e en particular a violencia contra a muller e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.</p>	<p>Recoñecer os esforzos que a Igrexa realizou ao longo dos séculos para que se respecte a dignidade do ser humano e os seus dereitos.</p> <p>Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto da vida.</p> <p>Deducir as consecuencias que implica a doutrina social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía.</p>
<p>Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe, e como medio de desenvolvemento persoal.</p>	<p>Comprender que algunhas creacións culturais son expresión da fe.</p>
<p>Posibilitar e consolidar unha madurez persoal, social e moral que permita actuar responsable e autonomamente, valorando o esforzo e a capacidade de iniciativa.</p>	<p>Recoñecer e apreciar o cambio que a doutrina social da Igrexa outorga á persoa e á vida.</p> <p>Deducir as consecuencias que implica a doutrina social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía.</p>
<p>Dominar, tanto na súa expresión oral como escrita, a lingua castelá e, no seu caso, a lingua cooficial da súa comunidade autónoma.</p>	<p>Comprender que algunhas creacións culturais son expresión da fe.</p>
<p>Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.</p>	<p>Comprender que algunhas creacións culturais son expresión da fe.</p>
<p>Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e a comunicación.</p>	<p>Recoñecer o valor social das achegas realizadas polos investigadores cristiáns.</p>
<p>Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora da súa contorna social.</p>	<p>Recoñecer e apreciar o carácter sexado da persoa e a súa importancia para construír a súa identidade.</p> <p>Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto da vida.</p> <p>Recoñecer e apreciar o cambio que a doutrina social da Igrexa outorga á persoa e á vida.</p>
<p>Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.</p>	<p>Recoñecer o valor social das achegas realizadas polos investigadores cristiáns.</p> <p>Comprender e respectar os principios fundamentais da</p>

	Igrexa respecto da vida.
Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e a tecnoloxía no cambio das condicións de vida, así? como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente.	Recoñecer o valor social das achegas realizadas polos investigadores cristiáns. Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto da vida.
Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.	Deducir as consecuencias que implica a doutrina social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía. Recoñecer os esforzos que a Igrexa realizou ao longo dos séculos para que se respecte a dignidade do ser humano e os seus dereitos.
Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.	Comprender que algunhas creacións culturais son expresión da fe.
Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social.	Recoñecer e apreciar o carácter sexuado da persoa e a súa importancia para construír a súa identidade.
Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.	Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto da vida.

OBXECTIVOS EN 2º BACHARELATO

Tendo en conta que este curso de segundo de Bacharelato supón o salto dos alumnos á Universidade procurarase que os obxectivos de Relixión completen a formación xa adquirida en cursos anteriores constituíndo na práctica un repaso e síntese dos cursos anteriores.

UNIDADE 1: O DESCUBRIMENTO MÁIS IMPORTANTE

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- ✓ Recoñecer a importancia e a universalidade do termo persoa.
- ✓ Coñecer e valorar o percorrido que realizou o ser humano ata a elaboración do termo persoa.
- ✓ Comprender a importancia decisiva que tivo a fe cristiá na definición deste concepto.
- ✓ Analizar o que o concepto de persoa significa e usar en todo o seu alcance o que se está afirmando cando se di que o ser humano é persoa.
- ✓ Relacionar o concepto de persoa co de dignidade e saber distinguir entre dignidade persoal e dignidade moral.

UNIDADE 2: SER PERSOA, PARA QUE?

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- ✓ Recoñecer a importancia e a universalidade do concepto de dignidade persoal que lle é inherente a todo ser humano.
- ✓ Asimilar, desenvolver e cultivar, xunto á dignidade persoal, a dignidade moral.

- ✓ Descubrir o sentido da dignidade do ser humano, partindo do seu creación, o valor da súa vida e a súa transcendencia.
- ✓ Analizar a relación da mensaxe bíblica sobre o ser humano coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- ✓ Respetar e valorar a coherencia persoal e as diferentes posturas e situacións nas que están en cuestión valores fundamentais en relación á vida.
- ✓ Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que sirva ao alumnado para afrontar situacións nas que existe un grave perigo contra a vida e a dignidade do ser humano.

UNIDADE 3: UN CAMIÑO POR ONDE TRANSITAR: A DSI

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- ✓ Coñecer as respostas que proporciona a Doutrina Social da Igrexa (DSI) ante os problemas sociais, económicos e laborais que expón a sociedade.
- ✓ Descubrir a radical dimensión social da mensaxe cristiá.
- ✓ Valorar a voz da Igrexa católica no compromiso por defender con rigor e claridade a dignidade do home, os seus dereitos e a súa promoción.
- ✓ Distinguir a dimensión moral, ademais da legal e ética, da actuación humana.
- ✓ Familiarizarse coas encíclicas sociais do Maxisterio da Igrexa católica.
- ✓ Analizar a relación da fe coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- ✓ Recoñecer os contidos éticos da mensaxe cristiá e sabelos aplicar na construción da sociedade.
- ✓ Analizar os valores do cristianismo, contrastándoos cos valores dos humanismos do noso tempo.
- ✓ Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que sirva ao alumnado para dialogar con outras confesións relixiosas e coa cultura contemporánea.

UNIDADE 4: HUMANIZAR A CIENCIA E A TÉCNICA

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- ✓ Incorporar o saber da fe no conxunto dos demais saberes, dado o carácter científico da ensinanza da relixión.
- ✓ Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinais da Igrexa.
- ✓ Descubrir o sentido da dignidade do ser humano, partindo da súa creación, o valor da súa vida e a súa transcendencia.
- ✓ Analizar a relación da fe coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- ✓ Descubrir a complementariedade de saberes e da linguaxe científica e relixiosa para asomarse e tratar de abordar a complexidade do real.
- ✓ Reflexionar sobre unha concepción para o home da ciencia e a técnica.

UNIDADE 5: EU TEÑO DEREITOS

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- ✓ Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinais da Igrexa.
- ✓ Recoñecer os contidos éticos da mensaxe cristiá e sabelos aplicar na construción da sociedade.
- ✓ Analizar os valores do cristianismo, contrastándoos cos valores dos humanismos do noso tempo.
- ✓ Conseguiir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que sirva ao alumnado para dialogar con outras confesións relixiosas e a cultura contemporánea.
- ✓ Entender a posición firme da Igrexa respecto da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.
- ✓ Comprender a mutua relación que existe entre dereitos e deberes na vida de todo ser humano.

UNIDADE 6: A FE ESTÁ DE MODA

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- ✓ Recoñecer a importancia e a universalidade do fenómeno relixioso nas diferentes culturas e, en particular, no cristianismo.
- ✓ Asimilar, desenvolver e cultivar a dimensión relixiosa do home como ser aberto á transcendencia.
- ✓ Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinais da Igrexa.
- ✓ Coñecer os trazos esenciais da arte inspirado pola fe cristiá.
- ✓ Espertar o sentido crítico, o gusto e a contemplación das obras de arte baseadas na fe.
- ✓ Comprender o papel desempeñado pola relixión cristiá como xeradora de cultura e arte.

4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE:

TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 2º ESO

O seguinte cadro esquematiza a distribución temporal das Unidades Didácticas na materia de Relixión para 2º da ESO:

RELIXIÓN CATÓLICA – 2º ESO			
	BLOQUES	UNIDADES DIDÁCTICAS	Nº SESIÓN
1ª A V A L I	I O sentido relixioso do home.	UNIDADE 1: DEUS, PERSOA E RELIXIÓN	5
		UNIDADE 2: DIGNIDADE E VIDA CRISTIÁ	5

A C I Ó N	<p style="text-align: center;">II</p> <p>A revelación: Deus intervén na historia.</p>	<p style="text-align: center;">UNIDADE 3: ACCIÓN HUMANA E MORAL CATÓLICA</p>	<p style="text-align: center;">4</p>
2ª A V A L I A C I Ó N	<p style="text-align: center;">III</p> <p>Xesucristo, cumpriment o da historia da Salvación.</p>	<p style="text-align: center;">UNIDADE 4: REVELACIÓN E RELACIÓN CON DEUS</p>	<p style="text-align: center;">4</p>
		<p style="text-align: center;">UNIDADE 5: REVELACIÓN E FE CRISTIÁ</p>	<p style="text-align: center;">4</p>
		<p style="text-align: center;">UNIDADE 6: COMO INTERPRETAR A BIBLIA?</p>	<p style="text-align: center;">3</p>
3ª A V A L I A C I Ó N	<p style="text-align: center;">IV</p> <p>Permanenci a de Xesucristo na historia: a Igrexa.</p>	<p style="text-align: center;">UNIDADE 7: O DEUS CRISTIÁN</p>	<p style="text-align: center;">4</p>
		<p style="text-align: center;">UNIDADE 8: FE, CREDO E VIDA ETERNA</p>	<p style="text-align: center;">4</p>
		<p style="text-align: center;">UNIDADE 9: A IGREXA CATÓLICA</p>	<p style="text-align: center;">3</p>

TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 4º ESO

O seguinte cadro esquematiza a distribución temporal das Unidades Didácticas na materia de Relixión para 4º da ESO:

RELIXIÓN CATÓLICA – 4º ESO			
	BLOQUES	UNIDADES DIDÁCTICAS	Nº SESIÓNS
1ª A V A L I A C I Ó N	I O sentido relixioso do home.	UNIDADE 1: RELIXIÓNS UNIVERSAIS	5
		UNIDADE 2: EXPERIENCIA RELIXIOSA E REVELACIÓN DE DEUS	5
	II A revelación: Deus intervéñ na historia.	UNIDADE 3: DEUS, HISTORIA E IGREXA	4
2ª A V A L I A C I Ó N	III Xesucristo, cumprimento da historia da Salvación.	UNIDADE 4: O MESÍAS E A MORAL DA VIDA PÚBLICA	4
		UNIDADE 5: XESUCRISTO, IGREXA E MISIÓN	4
		UNIDADE 6: XESUCRISTO, SACRAMENTOS E MATRIMONIO	3
3ª A V A L I A C I Ó N	IV Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa.	UNIDADE 7: IGREXA, MORAL E SEXUALIDADE	4
		UNIDADE 8: IGREXA, AUTORIDADE E VERDADE	4
		UNIDADE 9: OS CRISTIÁNS E A CIVILIZACIÓN DO AMOR	3

TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 2º BAC

O seguinte cadro esquematiza a distribución temporal das Unidades Didácticas na materia de Relixión para 2º de BAC:

RELIXIÓN CATÓLICA – 2º BAC			
	BLOQUES	UNIDADES DIDÁCTICAS	Nº SESIÓNS
1ª A V A L I A C I Ó N	I Antropoloxía cristiá	UNIDADE 1: O DESCUBRIMENTO MÁIS IMPORTANTE	7
	II Doutrina Social da Igrexa	UNIDADE 2: SER PERSOA, PARA QUE?	7
2ª A V A L I A C I Ó N	III Relación entre a razón, a ciencia e a fe	UNIDADE 3: UN CAMIÑO POR ONDE TRANSITAR: A DSI	6
		UNIDADE 4: HUMANIZAR A CIENCIA E A TÉCNICA	5
3ª A V A L I A C I Ó N	IV A Igrexa xeradora de cultura ao longo da historia	UNIDADE 5: EU TEÑO DEREITOS	6
		UNIDADE 6: A FE ESTÁ DE MODA	5

En principio, a temporalización é de 36 sesións (1º-2º-3º-4º ESO e 1º-2º BAC), para todo o curso, repartidas nunha sesión de 50 minutos. Na práctica, reduciranse a unhas 32/33 sesións, por diferentes motivos que esta programación de Relixión contempla para ser realista, (festivos, climatoloxía adversa, actividades complementarias e extraescolares, etc.)

Esta distribución, así como calquera outro aspecto da programación, poderá ser modificado, se o departamento de Relixión o estimara oportuno. Esta previsión de tempo para poder impartir as U.D. é moi escaso debido ao reducido número de sesións para abordar a materia (unha semanal), podendo haber unha diferenza entre o número de sesións que propoñemos para cada U.D. e o resultado final. Esta distribución final tamén podería ser modificada atendendo aos intereses, nivel, comprensión, etc., do alumnado (isto sempre quedaría reflectido no libro de actas do departamento).

Nas sesións que sinalamos para cada U.D. xa incluímos aquelas que empregamos para realizar o exame ou a corrección de traballos.

4.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.

CONTIDOS MÍNIMOS PARA 2º ESO

- Deus, persoa e relixión.
- Vida cristiá e dignidade da persoa.
- Acción humana e moral católica.
- Revelación e relación con Deus.
- A fe cristiá.
- A interpretación da Biblia.
- Deus un e trino.
- Fe, Credo e vida eterna.
- Identidade da Igrexa católica.
- Misión e organización católica
- A historia da Igrexa
- A arte e a cultura cristiana

CONTIDOS MINIMOS PARA 4º ESO

- O diálogo con outras relixións
- A revelación de Deus
- Historia da Igrexa na Idade Moderna e Contemporánea

- A moral católica da vida pública
- Compromisos dos discípulos de Xesús
- Sacramentos da Igrexa. Sacramento do Matrimonio
- Moral católica da sexualidade
- Autoridad eclesial
- Misión da Igrexa no mundo

CONTIDOS MINIMOS PARA 2º BAC

- Concepto de persona
- Home e muller creados a imaxe de Deus
- Dignidade humana. Cuestións sobre a vida humana
- Qué dice a DSI sobre a persoa e os seus dereitos
- Ciencia e técnica no ámbito da fe
- Declaración dos dereitos do home e o cidadán. Cristianismo e dereitos humanos
- A arte cristiana como expresión de fe
- Significación da arte relixiosa cristiá

4.3. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

Entendemos a avaliación non como un exercicio final que mida os coñecementos dos alumnos, senón como un proceso mediante o cal detectamos se o alumno adquiriu as capacidades expresadas nos obxectivos (e competencias básicas no caso da E.S.O.)

Trátase, xa que logo, dunha avaliación continua, que se estende a todos os momentos da acción docente. Nos materiais de Relixión esta avaliación continua concrétese do seguinte xeito:

As actividades iniciais de cada unidade didáctica ofrecen elementos suficientes para realizar o diagnóstico da situación dos alumnos (avaliación inicial).

As actividades de estudo inclúen numerosos exercicios que pretenden mellorar a acción docente mediante a continua observación e reflexión conxunta (avaliación formativa).

É importante insistir en que a fe do alumno non é o obxectivo da avaliación, esta haberá de respectar a intimidade da conciencia persoal, que obriga ao educador a avaliar tan só certos aspectos do ensino relixioso:

- a) Á hora de establecer os contidos a preguntar nunha proba escrita haberá que valorar en igual medida a adquisición de coñecementos teórico-memorísticos procedentes das diferentes fontes como a capacidade crítica e valorativa que o alumno sexa capaz de desenvolver á hora de enfrontarse con devanditas fontes.

b) En canto ao traballo en clase, valorarase por orde de importancia:

- ✓ Uso e elaboración de información.
- ✓ Que o contido se adecue ao esquema proposto.
- ✓ A boa redacción, libre de faltas de ortografía.
- ✓ A orde e limpeza dos traballos.
- ✓ sentido creativo e crítico dos alumnos.

c) No caderno de clase o alumno ha de recoller todas as actividades propostas, así como as conclusións dos debates, postas en común, apuntes de clase, traballos persoais, etc. realizados durante o curso. O caderno de clase entregarase ao profesor para a cualificación de cada avaliación durante o curso así como ao remate do curso.

d) Con respecto a actitude, será conveniente avaliar se o alumno vai poñendo en práctica aquilo que é fundamental na asignatura de relixión: a adquisición de valores que son necesarios para unha convivencia respectuosa e harmónica cos demais, fortalecendo un espírito crítico e solidario.

Así pois os procedementos e instrumentos de avaliación constan dos seguintes indicadores:

1. Tarefas realizadas no aula e a través dos cine-forum e a visualización de documentais.
2. Corrección do caderno de clase.
3. Traballos de clase sobre documentos escritos ou textos do libro.
4. Observación directa do alumno (atención, participación, traballo de grupos, comportamento, etc.)
5. A comprensión do tema e a expresión do mesmo.
6. Análise, síntese, interpretación, produción, resolución de problemas e o uso da información.
7. A responsabilidade, o esforzo, o respecto, o traballo en equipo, a participación, a tolerancia e a creatividade.

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

PRINCIPIOS METODOLÓXICOS

O currículo da área de Relixión e Moral Católica é unha síntese da mensaxe cristiá, que se adecúa á idade dos alumnos, ás necesidades culturais do contorno, ás demandas do sistema educativo e, por suposto, ás esixencias epistemolóxicas da materia.

Contempla o fenómeno relixioso nas súas distintas dimensións:

- A dimensión cultural e histórica: O patrimonio cultural e histórico das diferentes sociedades está cheo de sentido relixioso que posibilita unha mellor comprensión do mundo actual. A Relixión Católica fixo e fai grandes achegas nestes ámbitos.
- A dimensión humanizadora: A Relixión Católica contribúe á formación integral da persoa, colaborando no seu desenvolvemento, ó darlles resposta ós interrogantes do alumno/a, e ó potenciar a apertura á transcendencia, mediante a formación de persoas libres, críticas, creadoras e solidarias.

- A dimensión ético-moral, que expón as esixencias morais da mensaxe cristiá. A Relixión Católica ofrece unha maneira de entender a vida e de actuar con coherencia respecto a unhas ideas e crenzas, mediante unha serie de principios e valores.

Así pois o primeiro criterio da metodoloxía é o de partir da realidade do propio alumno.

Convirá, polo tanto:

- Partir do que os alumnos e alumnas coñecen e pensan sobre un tema concreto.
- Conectar cos seus intereses e necesidades.
- Propoñerlles, de forma atractiva, unha finalidade e utilidade claras para as novas aprendizaxes, que xustifiquen o esforzo e a dedicación persoal que se lles vai esixir.
- Manter unha coherencia entre as intencións educativas e as actividades que se realizan na aula.
- Favorece-la aplicación e a transferencia das aprendizaxes á vida real.

Para todo iso, resulta fundamental o uso dunha linguaxe accesible e comprensible para os alumnos, auténticos protagonistas da aprendizaxe, que os introduza na comprensión e na asimilación do vocabulario básico da Relixión Católica e das diferentes relixións.

Un segundo criterio da metodoloxía é que ha de ser crítica: Preténdese que o alumno/a:

- Aprenda a valorar o feito relixioso, o bo que hai noutras relixións e a respectar a dignidade sagrada de todos os seres humanos.
- Descubra unha visión xeral do que supuxo e como influíu a relixión ó longo da historia e coñeza que esta foi un elemento integrante da cultura e da vida da humanidade.
- Adquira uns criterios e uns valores fundamentais para a interpretación, asimilación e vivencia da propia historia e do mundo no que está inmerso.
- Obteña unha visión harmónica do mundo e da vida humana que lle posibilite ser máis feliz e cidadán libre e responsable, construtor de verdadeira convivencia e dunha sociedade en paz.

Aprender supón modificar e enriquece-los esquemas de coñecemento de que dispoñemos para comprender mellor a realidade e actuar sobre ela polo que o outro criterio metodolóxico é o da pluralidade.

Faise fincapé no uso dunha pluralidade de medios, especialmente análise, debates, exposicións..., para evocar experiencias, presentar contidos relixiosos e para axudar ó alumno/a a descubrir e a expresar con espírito crítico e construtivo o que foi descubrinto e, á vez, aprenda a respectar e valorar os criterios e as achegas dos demais e se vaia abrindo a unha sociedade pluralista.

Para implementar esta área, contamos en cada curso da E.S.O. co Libro do Alumno e cunha Carpeta de recursos, na que se ofrecen actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación, ademais doutros recursos, correspondentes a cada unha das unidades didácticas do libro. En canto ao curso de 1º e 2º de Bacharelato tamén contamos con libro de texto máis outros recursos e materiais que expoñemos no seguinte apartado.

Sempre tendo en conta que a relixión é unha disciplina entre as outras e coas outras polo que un cuarto criterio é que ha de seguirse unha metodoloxía interdisciplinar.

Non pode ser unha materia aparte, senón que ha de estar íntimamente relacionada coas demais áreas curriculares. De aí a importancia da globalización e interdisciplinariedade, procurando entrar en contacto coa cultura concreta, en diálogo aberto cos outros campos do saber. Dun modo especial coas áreas que van en procura dunha síntese coherente e integradora da personalidade do alumno.

6. MATERIAIS E RECURSOS

A materia observará e concretará os principios de carácter psicopedagóxico que constitúen a referencia esencial para unha formulación curricular coherente e integradora entre todas as disciplinas dunha etapa que debe respectar un carácter común á vez que respectuoso coas diferenzas individuais. Son os seguintes:

- A nosa actividade como profesores será considerada como mediadora e guía para o desenvolvemento da actividade construtiva do alumno. Terá como referente o desenvolvemento das competencias básicas da educación básica.
- Partiremos do nivel de desenvolvemento do alumno, o que significa considerar tanto as súas capacidades como os seus coñecementos previos.
- Orientaremos a nosa acción a estimular no alumno a capacidade de aprender a aprender.
- Promoveremos a adquisición de aprendizaxes funcionais e significativas.
- Buscaremos formas de adaptación na axuda pedagóxica ás diferentes necesidades do alumnado.
- Impulsaremos un estilo de avaliación que sirva como punto de referencia á nosa actuación pedagóxica, que proporcione ao alumno información sobre o seu proceso de aprendizaxe e permita a participación do alumno no mesmo a través da autoavaliación e a coavaliación.
- Fomentaremos o desenvolvemento da capacidade de socialización e de autonomía do alumno.

Os contidos da materia preséntanse organizados en **conxuntos temáticos** de carácter analítico e disciplinar. No entanto, estes conxuntos integraranse na aula a través de unidades didácticas que favorecerán a materialización do principio de **interdisciplinariedade e intradisciplinariedade**.

Recursos didácticos a empregar:

- 1) Explicación por parte do profesor/ora.
- 2) Libro de texto do Alumno.
- 3) Carpetas de recursos do Departamento.
- 4) Catecismo da Igrexa Católica.
- 5) Biblia.
- 6) Revistas, diarios, información do Terceiro Mundo.
- 7) Encíclicas. Documentos do Concilio Vaticano II.
- 8) Comentarios de texto (especialmente para 2º Bacharelato).
- 9) Películas.
- 10) Internet na aula de Informática.
- 11) Programas informáticos. Blogs. Wikis. Web 2.0
- 12) Exposición en paneis, murais.

13) Diversos recursos lúdicos (crucigramas, sopas de letras...)

14) Cancións e actividades musicais.

15) Xogos e dinámicas grupais.

16) Presentacións en Power-Point.

17) Exercicios de valores.

18) Bibliografía na biblioteca do Instituto.

LIBROS DE TEXTO A EMPREGAR:

No presente curso non haberá libro obrigatorio para a materia de Relixión aínda que se aconsella.

7. CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

2º ESO

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
Bloque 1. O sentido relixioso do home 1ª AVALIACIÓN		
<p>A persoa humana, criatura de Deus libre e intelixente.</p> <p>O fundamento da dignidade da persoa.</p> <p>O ser humano colaborador da creación de Deus.</p>	<p>1. Establecer diferenzas entre o ser humano creado a imaxe de Deus e os animais.</p> <p>2. Relaciona a condición de criatura coa orixe divina.</p> <p>3. Explicar a orixe da dignidade do ser humano como criatura de Deus.</p> <p>4. Entender o sentido e a finalidade da acción humana..</p>	<p>1.1 Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.</p> <p>2.1 Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano.</p> <p>3.1 Valora, en situacións da súa contorna, a dignidade de todo ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais, etc.</p> <p>4.1 Clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a creación.</p> <p>4.2 Deseña en pequeno grupo un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúan polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo.</p>
Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia - 1ª AVALIACIÓN		

<p>A aceptación da revelación: A fe.</p> <p>Orixe, composición e interpretación dos Libros Sacros.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coñecer e aceptar que Deus se revela na historia. 2. Comprender e valorar que a fe é a resposta á iniciativa salvífica de Deus. 3. Coñecer e definir a estrutura e organización da Biblia. 4. Coñecer e respectar os criterios do maxisterio da Igrexa ao redor da interpretación bíblica. 5. Recoñecer na inspiración a orixe da sacralidade do texto bíblico. 	<p>1.1 Busca e elixe personaxes significativos do pobo de Israel e identifica e analiza a resposta de fe neles.</p> <p>2.1 Interésase por coñecer e valora a resposta de fe ao Deus que se revela.</p> <p>3.1 Identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos Libros Sacros mostrando interese pola súa orixe divina.</p> <p>4.1 Le, localiza e esquematiza os criterios recolleitos na Dei Verbum ao redor da interpretación da Biblia valorándoos como necesarios.</p> <p>5.1 Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza dun Deus que se comunica, xustificando no grupo a selección dos textos.</p> <p>5.2 Coñece e xustifica por escrito a existencia nos Libros Sacros do autor divino e o autor humano.</p>
<p>Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación - 2ª AVALIACIÓN</p>		
<p>Deus revélase en Xesucristo. Divos un e trino.</p> <p>O Credo, síntese da acción salvífica de Deus na historia.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mostrar interese por recoñecer o carácter relacional da Divindade na revelación de Xesús. 2. Vincular o sentido comunitario da Trindade coa dimensión relacional humana. 3. Descubrir o carácter histórico da formulación de Credo cristián. 4. Recoñecer as verdades da fe cristina presentes no Credo. 	<p>1.1 Coñece e describe as características do Deus cristián.</p> <p>1.2 Le relatos mitolóxicos, localiza trazos das divindades das relixións politeístas e contrástaos coas características do Deus cristián.</p> <p>2.1 Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita do outro para alcanzar a súa identidade a semellanza de Deus.</p> <p>3.1 Confeccionar materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e relaciónaos coas verdades de fe formuladas no Credo.</p> <p>4.1 Clasifica as verdades de fe contidas no Credo e explica o seu significado.</p>
<p>Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa - 3ª AVALIACIÓN</p>		
<p>Expansión da igrexa, as primeiras comunidades.</p> <p>As notas da Igrexa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comprender a expansión do cristianismo a través das primeiras comunidades cristiás. 2. Xustificar que a Igrexa é unha, santa, católica e apostólica. 	<p>1.1 Localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características.</p> <p>1.2 Reconstrúe o itinerario das viaxes de San Pablo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagán.</p> <p>2.1 Describe e valora a raíz da unidade e santidad da Igrexa.</p> <p>2.2 Elabora materiais, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación, onde se reflicte a</p>

universalidade e apostolicidad da Igrexa.

4º ESO

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
Bloque 1. O sentido relixioso do home - 1ª AVALIACIÓN		
<p>As relixións: procura do sentido da vida.</p> <p>Plenitude na experiencia relixiosa: a revelación de Deus na historia.</p>	<p>1. Aprender e memorizar os principais trazos comúns das relixións.</p> <p>2. Comparar e distinguir a intervención de Deus na historia dos intentos humanos de resposta á procura de sentido.</p>	<p>1.1 Identifica e clasifica os trazos principais (ensino, comportamento e culto) nas relixións monoteístas.</p> <p>1.2 Busca información e presenta ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas de sentido.</p> <p>2.1 Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.</p> <p>2.2 Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.</p>
Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia - 1ª AVALIACIÓN		
<p>A fidelidade de Deus á alianza co ser humano.</p> <p>A figura mesiánica do Servo de Yhwh.</p>	<p>1.Recoñecer e valorar as accións de Deus fiel ao longo da historia.</p> <p>2.Comparar e apreciar a novidade entre o Mesías sufrinte e o Mesías político.</p>	<p>1.1 Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que atopa na historia de Israel.</p> <p>1.2 Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que recoñece a fidelidade de Deus.</p> <p>2.1 Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufrinte e o Mesías político.</p> <p>2.2 Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufrinte como criterio de vida.</p>
Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación - 2ª AVALIACIÓN		
<p>A chamada de Xesús a colaborar con El xera unha comunidade.</p>	<p>1. Descubrir a iniciativa de Cristo para formar unha comunidade que orixina a Igrexa.</p> <p>2. Coñecer e apreciar a invitación de Xesús a colaborar na súa misión.</p>	<p>1.1 Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.</p> <p>2.1 Le de maneira comprensiva un evanxeo, identifica e describe a misión</p>

		<p>salvífica de xesús.</p> <p>2.2 Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.</p>
<p>Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa - 3ª AVALIACIÓN</p>		
<p>A pertenza a Cristo na Igrexa ilumina todas as dimensións do ser humano.</p> <p>A autoridade eclesial ao servizo da verdade.</p> <p>A misión do cristián no mundo: construír a civilización do amor.</p>	<p>1. Descubrir e valorar que Cristo xera unha forma nova de usar a razón e a liberdade, e de expresar a afectividade da persoa.</p> <p>2. Distinguir que a autoridade está ao servizo da verdade.</p> <p>3. Relacionar a misión do cristián coa construción do mundo.</p>	<p>1.1 Elaborar xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade.</p> <p>1.2 Adquire o hábito de reflexionar buscando o ben ante as eleccións que se lle ofrecen.</p> <p>1.3 É consciente das diferentes formas de vivir a afectividade e prefere a que recoñece como máis humana.</p> <p>2.1 Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como recoñece nelas a verdade.</p> <p>2.2 Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño.</p> <p>2.3 Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.</p> <p>3.1 Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiais da súa contorna que colaboran na construción da civilización do amor.</p>

2º BAC.

Contidos	Criterios de Avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeles
Bloque 1. Antropoloxía cristiá - 1ª AVALIACIÓN		
<p>A identidade do ser humano. O mundo actual e a cuestión bioética.</p>	<p>1.1. Recoñecer e apreciar o carácter sexuado da persoa e a súa importancia para construír a súa identidade. 2. Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto da vida.</p>	<p>1.1 Comprende e respecta o significado bíblico da afirmación “home e muller creounos?”. 2.1 Coñece e explica os diferentes problemas bioéticos relacionados coa orixe, o desenvolvemento e o final da vida. 2.2 Posúe argumentos para defender ou dar razóns desde a posición cristiá ante situacións reais ou supostas que se propoñen en clase.</p>
Bloque 2. Doutrina Social da Igrexa - 1ª AVALIACIÓN		
<p>A persoa, a vida, o traballo, a s r e l a c i o n e s internacionais e a economía á luz da doutrina eclesial.</p>	<p>1. Recoñecer e apreciar o cambio que a doutrina social da Igrexa outorga á persoa e á vida. 2. Deducir as consecuencias que implica a doutrina social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía.</p>	<p>1.1 Descubre, valora e xustifica o sentido humanizador que ten o traballo. 2.1 Propón proxectos ou solucións que poderían levar a cabo nas políticas nacionais ou internacionais para facer o mundo máis humano.</p>
Bloque 3. Relación entre a razón, a ciencia e a fe - 2ª AVALIACIÓN		
<p>Aportacións dos investigadores cristiáns á ciencia e á técnica no contexto actual.</p>	<p>1. Recoñecer o valor social das aportacións realizadas por investigadores cristiáns.</p>	<p>1.1 Selecciona, estuda e expón a biografía dun investigador cristián resaltando as súas achegas ao ámbito da ciencia e a técnica.</p>
Bloque 4. A Igrexa xeradora de cultura ao longo da historia - 3ª AVALIACIÓN		

<p>A acción evanxelizadora da Igrexa e a promoción dos dereitos humanos.</p> <p>A expresión da fe xera beleza a través da arte.</p>	<p>1. Recoñecer os esforzos que a Igrexa realizou ao longo dos séculos para que se respecte a dignidade do ser humano e os seus dereitos.</p> <p>2. Comprender que algunhas creacións culturais son a expresión da fe.</p>	<p>1.1 Nomea e explica situacións históricas nas que a Igrexa defendeu con radicalidade ao home e xustifica a elección realizada.</p> <p>2.1 Selecciona obras de arte, investiga sobre o autor e descobre o seu sentido relixioso.</p> <p>2.2. Confecciona un material creativo que permita coñecer a eses artistas.</p>
---	--	--

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:

Ó longo da avaliación realizaránse diferentes probas e exercicios en formas diversas para avaliar os contidos (exercicios temáticos, probas de grupo, test, concursos...). Cada un destes exercicios será puntuado cunha nota do 0 ó 10. A nota media de todos eles constituirá o 50% da nota final da avaliación.

Unha actitude positiva dentro de aula (atención, curiosidade, interese, realización de preguntas e exercicios, participación nos grupos) poderase entender como un intento máis cara á comprensión dos contidos, polo que será unha cualificación moi positiva a ter en conta.

Do mesmo xeito, unha actitude negativa dentro da aula, reflexará unha avaliación negativa, por entender un desinterese non so cara ós contidos senon que é tamén una falta de ó dereito de formación dos seus compañeiros/as, aínda que os contidos da mesma estiveran superados suficientemente.

Si un alumno/a recibe tres chamadas de atención na aula polo seu mal comportamento ou actitude negativa cara a asignatura ou a aula comportará un 0 na nota de actitude e interese.

Cuidado de todo o material que se emprega na aula, libros, cadernos, apuntamentos.

Con todos estes datos formarase a nota media do alumno que dará lugar a súa nota final.

- **Cada avaliación puntuarase de 1 a 10.**
- **A avaliación será continua.**

PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN:

Esta será continua a través das “auto avaliacións”, probas de avaliación tipo test e traballos de clase correspondentes os temas de cada avaliación.

- ✓ Participación oral que se faga na clase.
- ✓ bo estado do material de traballo.
- ✓ Participación activa en traballos sobre folletos, libros, vídeos, etc realizados na aula o una casa.
- ✓ Participación activa en concursos, dinámicas e xogos individuais ou en grupo preparados polos alumnos/as ou polo profesor.
- ✓ interese e laboriosidade na aula.

- ✓ Integración no grupo.
- ✓ Anotacións do profesor derivadas da observación directa da actitude do alumno/a na aula.
- ✓ Valoración positiva da Asignatura.

SISTEMA DE CUALIFICACIÓN:

- Observación da actitude do/a alumno/a na aula para descubrir se ten un proceso de aprendizaxe correcto e axeitado.
- Realización de exercicios sobre cada tema que sexa explicado na aula.
- Realización de traballos, ben en grupo, ben de forma individual, en diferentes formatos, para descubrir á súa capacidade de síntese, atención, potenciación da memoria, etc.
- Realización de diferentes actividades na aula que permitan ós /as alumnos/as asimilar os diferentes contidos: lectura, realización de esquemas e resúmenes, debuxos, elaboración de relatos.

CRITERIOS DE AVALIACION

Á hora de avaliar se terán en conta os seguintes criterios:

A ASISTENCIA SERÁ OBRIGATORIA TANTO NA ESO COMA NO BACHARELATO PARA PODER SUPERAR A MATERIA.

O curso estrutúrase en tres avaliacións que serán cualificadas cunha nota numérica enteira, a cualificación obtida será unha nota de 1 a 10, sendo a nota mínima para aprobar dun 5.

A nota do alumno calcularase segundo os parámetros seguintes:

1. TRABALLO PERSOAL DO ALUMNO/A

No aula o alumno traballa facendo fichas, tomando apuntamentos na súa libreta, lendo as leccións. Supón ata un máximo do 20% da nota.

2. PARTICIPACIÓN NO AULA

Preguntas e/ou respostas, aclaracións, suxerencias oportunas ó profesor e compañeiros. Supón outro máximo de 10 % na nota.

3. PROBAS ESCRITAS

Exercicios escritos sobor dos contidos estudados. Supón ata un 40% da nota.

4. TRABALLO EN EQUIPO

Traballos propostos polo profesor para facer en equipo. Supón ata un 10% da nota.

5. COMPORTAMENTO E ACTITUDE

Supón ata un 20 % da nota.

A nota final de Xuño será a media das tres avaliacións. Se algún alumno suspende máis dunha avaliación deberá facer unha proba escrita final global, podendo ser esta substituída pola entrega dun traballo segundo o acordado co profesor.

Para os alumnos que non promocionen en Xuño, haberá unha proba extraordinaria en Setembro á que se lle aplicarán os criterios mencionados anteriormente.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

1. MODELO PARA O PROFESORADO

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSONAL
Temporalización das Unidades Didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			

Interdisciplinarietà			
-----------------------------	--	--	--

2. MODELO PARA O DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE

DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE	1	2	3	4
▪ Informo os alumnos dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación				
▪ Informo as familias dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación.				
▪ Formulo situacións introdutorias previas o tema que vou tratar.				
▪ Estimulo a participación dos alumnos a partir das súas experiencias.				
▪ Comunico a finalidade dos aprendizaxes, a súa importancia, utilidade e aplicación na vida real.				
▪ Presento os contidos dando unha visión xeral do tema				
▪ Facilito a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, exemplificando..				
▪ Á hora de seleccionar as actividades, teño en conta que existen diferentes tipos de ritmos e intereses.				
▪ Formulo actividades variadas. -Introdución. -Desenvolvemento -Consolidación. -Reforzo. -Ampliación				
▪ Nas actividades que proponho hai equilibrio entre as actividades individuais e as actividades grupais				
▪ Á hora de constituír grupos reducidos , teño en conta os seguintes criterios: ▪ Fágoo a sorteo. ▪ Fago os grupos por niveis. ▪ Fago grupos nos que os seus membros teñen distintos niveis				

▪ Á hora de realizar as actividades teño en conta as “dinámicas cooperativas2				
▪ Emprego técnicas metodolóxicas variadas: expositiva, investigadora				
▪ Emprego medios técnicos audiovisuais.				
▪ Emprego recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos...) tanto para a presentación dos contidos como para a práctica dos alumnos.				
▪ Comprobo que os alumnos comprenden a tarefa que teñen que realizar: facendo preguntas, estimulando a que verbalicen o proceso durante a realización das tarefas.				
▪ Facilito estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións..				
▪ Reviso e corrixo frecuentemente as actividades propostas na clase e para a casa.				
▪ Proporciona información o alumnado sobre a execución das tarefas e como melloralas.				
▪ No caso de que os logros acadados polo alumnado sexan insuficientes, propoño novas actividades que faciliten a súa adquisición.				
▪ No caso de que os logros acadados sexan suficientemente acadados nun breve período de tempo, propoño novas actividades que faciliten un maior grao de adquisición.				
▪ Propoño actividades que posibiliten acadar distintos graos de execución				
▪ Adopto medidas de apoio para o alumnado que presenta desfase curricular ou dificultades de aprendizaxe.				
▪ Coordínome coa profesora de apoio para a adecuación de contidos, actividades, metodoloxía, recursos e adaptalos os alumnos con dificultades				
▪ Teño en consideración as orientacións do departamento de orientación na adopción de medidas a adoptar co alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

3. CUESTIONARIO SOBRE A AVALIACIÓN

SOBRE A AVALIACIÓN	1	2	3	4
<ul style="list-style-type: none"> • Participo activamente nas sesións de avaliación, á hora de tomar decisións colexiadas no tocante a: • Promoción do alumnado. • Adopción de medidas de atención á diversidade. • Elaboración do Consello orientador. 				
• Teño en conta o procedemento xeral de avaliación en relación co establecido na programación				
• Realizo unha avaliación inicial a comezo de curso, o comezo de cada unidade didáctica.				
• Establezo criterios obxectivos para avaliar o aprendizaxe do alumnado				
• O alumnado coñece os criterios de avaliación e de cualificación que se empregan				

<ul style="list-style-type: none"> • O avaliar unha actividade en equipo, ademais da cualificación global, cada membro do grupo obtén outra individual que é reflexo da súa contribución persoal. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes rexistros de recollida de datos. <ul style="list-style-type: none"> - Listas de control. - Escalas de valoración. - Anecdario. - Diarios de clase. 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego diferentes procedementos e instrumentos de avaliación: • Coherentes cos estándares de aprendizaxe . • Adaptados a diversidade dos alumnos. • Diferentes según os contidos tratados 				
<ul style="list-style-type: none"> • Utilizo diferentes medios para informar as familias, ó profesorado e o alumnado dos resultados da avaliación 				
<ul style="list-style-type: none"> • Emprego a autoavaliación do alumnado 				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

CUESTIONARIO PARA O ALUMNADO

INDICADORES	1	2	3	4
• Fago con regularidade as tarefas propostas polo profesorado.				
• Entrego os traballos según as indicacións dadas polo profesorado e na data acordada				
• Participo activamente (aporto ideas, axudo a resolver problemas, realizo a miña parte do traballo) nos traballos propostos en equipo.				
• Pregúntolle o profesorado as dúbidas..				
• Solicito a axuda e a aprobación frecuente do profesorado.				
• Estou satisfeito do meu traballo				
• As cualificacións obtidas reflicten o meu esforzo e traballo.				
• Asisto regularme a clase.				
• Teño frecuentemente faltas de puntualidade				
• Xustifico os meus retrasos e faltas de asistencia o/a titor/-a				
• Preocúpome por poñerme o día na materia cando falto a clase.				
• Adoito unha actitude respectuosa co profesorado.				

• Adoito unha actitude respectuosa co alumnado.				
• Asumo responsabilidades.				
• Teño unha actitude positiva cara o estudo				
• O que aprendo nunha materia aplícoo e relaciónoo con outras.				

Código: 1 (nunca); 2(poucas veces); 3 (case sempre), 4(sempre).

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Seguiranse os criterios de avaliación contemplados, no D.C.B. e no D.O.G.A., segundo a orde do 21 de Decembro de 2007 sobre avaliación, promoción e titulación na E.S.O., como consecuencia do disposto no Real Decreto 133/2007 do 5 de Xullo. Publicado no D.O.G.A. do 7 de Xaneiro do 2008.

Os contidos son os reflectidos na programación de cada curso.

Os alumnos coa materia pendente do curso anterior serán avaliados polo profesor que lles deu clase no curso pasado, para superar a materia terán que pasar dúas convocatorias de exames, un cada trimestre, ou ben entregar un traballo periódicamente segundo o acordado co profesor.

Se o alumno non acadara os obxectivos mínimos ao longo do curso poderá optar por realizar una nova proba de pendentes en Setembro.

Os materiais de reforzo para a materia pendente serán os propios do nivel e curso no que estivese matriculado o alumno. Nestes materiais, o profesor de Relixión determinará as actividades dos mesmos que cubran os contidos mínimos relativos ao nivel pendente que debe superar o alumno. O profesor coa materia pendente poderá establecer outros materiais de reforzo se o estima oportuno para acadar os obxectivos

10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN O ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS, NO CASO DE BACHARELATO.

No Bacharelato, para coñecer a situación do alumno procederemos así:

- Unha proba de comprensión dun texto bíblico para verificar a comprensión de contidos.
- Unha presentación do alumno dun tema escollido ao chou (dos contidos mínimos de relixión na ESO) para verificar a capacidade de presentar información e defensa dun tema.
- Unha redacción dun pequeno ensaio para valorar a capacidade de expresión escrita do alumno, tamén a súa habilidade para desenvolver un argumento coherente, o uso de referencias e a súa avaliación crítica de ideas.

11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

A avaliación individualizada na materia de Relixión implica partir dunha avaliación inicial cos obxectivos seguintes:

- Coñecer a situación inicial na que se atopa o/a alumno/a.
- Detectar as causas ou motivos desa situación, para poder resolvela.
- Analizar a evolución educativa e académica dende o comezo do curso.
- Adaptar obxectivos, contidos, metodoloxías e actividades, así como criterios de avaliación en función das características dos/as alumnos/as.

Esta avaliación inicial na materia de Relixión farase a nivel de clase ao comezo de curso, preferentemente na segunda quincena de Setembro, xa que se debe coñecer aos alumno/as cos que se vai a traballar. Para iso contamos coas seguintes ferramentas:

- ✓ Probas iniciais, tendo en contas cales son os coñecementos previos dos/as alumno/as.
- ✓ Observación na aula.
- ✓ Información doutros profesores, expediente académico etc.
- ✓ Cuestionarios.
- ✓ Listas de control, etc.

1 - MODELO DE REXISTRO DUN INFORME DE AVALIACIÓN INICIAL

INFORME AVALIACIÓN INICIAL			
MATERIA: RELIXIÓN	GRUPO:	CURSO ACADÉMICO:	DATA:
Dificultades na materia de Relixión: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Falta de capacidade. ▪ Falta de base académica. ▪ Problema de comprensión. ▪ Problema de expresión.			

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Faltas de ortografía. 	
Actitude cara a materia de Relixión: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Traballo. ▪ Atención. ▪ Interese. ▪ Participación. ▪ Respecto. 	
Medidas propostas como consecuencia dos resultados da Avaliación Inicial: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Reforzo educativo na aula. ▪ Control do traballo na aula. ▪ Fomentar a autoestima. ▪ Integración no grupo. ▪ Control de absentismo. ▪ Outras medidas a adoptar. 	

2 - MODELO DE GUIÓN PARA AS SESIÓNS DE AVALIACIÓN

GUIÓN PARA AS SESIÓNS DE AVALIACIÓN			
MATERIA: RELIXIÓN	GRUPO:	CURSO ACADÉMICO:	DATA:
Información do titor/a sobre: <ul style="list-style-type: none"> • Información relevante dos informes individualizados. • Repetidores/as. • Ambiente sociocultural e familiar. • Outras informacións relevantes. • Problemas do grupo. 			
Intercambio de información entre o profesorado: <ul style="list-style-type: none"> • Primeiras impresións. • Resultados da avaliación inicial nas diferentes materias. • Detección de alumnado con dificultades de aprendizaxe. 			
Toma de decisións: <ul style="list-style-type: none"> • Actividades de reforzo ou adaptación curricular, ampliación ou recuperación. • Exencións da 2ª lingua estranxeira (francés 1º e 2º de ESO). • Axuste das programacións. • Outras medidas en relación coa convivencia, comportamento, asistencia... 			

Decisións e acordos sobre o proceso de avaliación inicial:	
---	--

O titor despois da sesión de avaliación, e a partir da información recompilada, cubrirá o Informe de avaliación inicial no XADE.

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

No caso de contar con algún alumno ou alumna que teña necesidades educativas especiais asociadas a discapacidade física, sensorial, sobredotación ou que necesite axudas técnicas e linguaxes alternativas, seguiranse as directrices que marque o Plan de Atención á Diversidade do Centro.

Todo o que se faga nesta asignatura será dacordo co diagnóstico psico-pedagóxico en estreita relación co Departamento de Orientación do Centro e en sintonía cos profesores compañeiros de Pedagogía Terapéutica.

A diversidade derivada do interese dos alumnos atenderase a través dunha metodoloxía plural para que cada alumno aprenda dacordo coa súa situación persoal.

Na programación tense en conta unha serie de aspectos que permiten individualizar o máis posible o proceso de ensino-aprendizaxe.

Para iso adóptanse as seguintes medidas:

- a) Distinguir entre contidos prioritarios, complementarios e de ampliación elexíndose en cada caso o máis apropiado.
- b) Propoñer variedade de actividades para un mesmo contido: non todos os alumnos realizarán as mesmas actividades.
- c) Utilizar metodoloxías diversas.
- d) Empregar materiais didácticos variados e graduados en función da súa dificultade.
- e) Favorecer agrupamentos en clase que posibiliten a interacción: agrupamentos flexibles e ritmos distintos. Os grupos de traballo non estarán sempre formados por os mesmos alumnos senón que estarán en función da tarefa a realizar.
- f) Graduar as diversas aproximacións que poden darse a un mesmo criterio de avaliación.

(Ver Anexos)

13. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA.

Traballaremos en cada curso os mesmos elementos transversais porque son valores irrenunciabes no ensino da Relixión Católica pero, loricamente, adaptados ao nivel de cada grupo e, dentro de cada grupo, axeitados ás necesidades do alumnado pois hai graduacións diversas no desenvolvemento dos estudantes. Os elementos transversais coa súa concreción son:

1 e 2. *Comprensión Lectora e á Expresión oral e escrita*

- As habituais prácticas do Plan Lector do Centro.
- Practicar constantemente estes dous elementos tanto na lectura de textos bíblicos como de documentos tanto en medios dixitais como en papel.
- escoitar, dialogar, debater e expresar con total respecto nas interaccións entre iguais e co profesor/a.

3. *Comunicación Audiovisual*

- Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais, adquirindo unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.
- Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar aos demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás analizando posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón.

4. *Educación nas tecnoloxías da comunicación e información*

- Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade.
- Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.
- Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

5. *Emprendemento*

- Valorar os produtos con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.
- Descubrir e analizar a influencia que os medios económicos teñen sobre as persoas en relación coa sociedade e tomar unha postura crítica ó respecto.
- Analizar feitos que fan referencia á sociedade desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.

6. *Educación cívica:*

- Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.
- Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.
- Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.
- Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade e valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.
- Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinação e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.

7. *Prevención de violencia.*

- Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.
- Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.
- Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.
- Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.
- Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais indiscriminadamente.

RELACIÓN COAS DEMAIS ÁREAS

Por ser a Relixión Católica un elemento esencial na busca de respostas ós interrogantes que o ser humano se fixo ó longo da historia e, por ser un ineludible feito cultural, a relixión ten unha gran relación con calquera das áreas que o alumno/a debe estudar.

Deste xeito, na área de Relixión e Moral Católica establécese unha relación interdisciplinaria con outras áreas do currículo: Ciencias Sociais, Xeografía e Historia; Ciencias da Natureza; Música; Educación Plástica e Visual; Matemáticas; Tecnoloxía; Cultura Clásica; Ética e Lingua e Literatura, Filosofía, etc.

- **Ciencias Sociais, Xeografía e Historia.** A análise da realidade histórica, xeográfica, social, económica, cultural ou política é imprescindible para coñecer e entender como xurdiron, como se desenvolveron e como se expresaron as diferentes relixións ó longo da historia.
- **Ciencias da Natureza.** O medio físico natural constitúe o contorno co que se interrelaciona o ser humano e a fonte de onde este pode extraer experiencias para ir construíndo o coñecemento científico. Para a relixión, este coñecemento é de grande importancia de cara a comprender a vida humana e orientala desde uns criterios cristiáns. Entre a fe e a ciencia existe unha complementariedade.
- **Música.** A música foi e é, na Igrexa e na historia das relixións, un dos elementos importantes de transmisión da mensaxe relixiosa: himnos, cantos...
- **Educación Plástica e Visual.** A través da arte, das imaxes (pintura, escultura...), o alumno/a aprende a comprender e a valorar o patrimonio cultural e artístico universal, o que lle permite estruturar e sistematizar os contidos da fe, especialmente da católica.
- **Matemáticas.** Na análise da realidade están presentes os razoamentos lóxicos achegados desde as Matemáticas. Esta materia facilita as claves necesarias para a regulación de prácticas sociais concretas na repartición dos bens. A relixión, a partir desta análise, orienta a moral do crente e dálle claves cristiás para que a xustiza e a equidade se vaian facendo realidade.
- **Tecnoloxía.** A través do desenvolvemento da sociedade ábrese unha nova etapa cultural na que a tecnoloxía ten unha grande influencia en diversos aspectos da vida humana: condicións de vida, costumes da sociedade... A relixión debe situarse nesa realidade e debe adaptar a mensaxe relixiosa ás novas condicións de vida e costumes, e valorar a técnica como medio transmisor importante.
- **Cultura Clásica.** Mediante o estudo da Cultura Clásica, sitúase ó alumno/a no contorno no que se desenvolveron as grandes relixións.

- **Ética.** É un dos campos cos que a relixión ten maior conexión. A ética analiza a moral humana desde o punto de vista da racionalidade crítica; a relixión faino desde uns valores e desde unha moral que xorde desde o seu sentido relixioso. A través desta moral adquirense uns criterios e valores e uns comportamentos determinados que comprometen o crente na construción dunha sociedade máis xusta e máis humana, segundo o querer de Deus.
- **Lingua e Literatura.** A lingua interioriza e expresa as representacións culturais dunha sociedade. Considerada tamén como ferramenta de comunicación, ten unha importante dimensión social. A relixión, a través desta comunicación, expresa as súas vivencias e crenzas e descobre a mensaxe relixiosa que, por medio da Literatura, chegou a nós, en especial a mensaxe que está presente na Biblia, Palabra de Deus, comunicación de Deus co ser humano.
- **Filosofía.** É un dos campos cos que a relixión ten maior conexión. A filosofía pretende dar unha resposta ó sentido da vida desde o punto de vista da racionalidade crítica; a relixión desde a verdade revelada. Entre a fe e a razón non existe oposición, senón complementariedade. A crítica filosófica das relixións e da fe cristiá, e os humanismos cristiáns do século XX, son dous aspectos fundamentais da interrelación entre ambas as materias.

14. **AS ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR**

O proxecto lector é un documento que integra todas as intervencións do centro destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades informativas. Os obxectivos deste proxecto son: desenvolver a competencia lectora, favorecer a competencia literaria, educar no uso crítico da información, fomentar o hábito da lectura e apoiar a adquisición das competencias básicas.

Dende a área de relixión realízanse diversas actividades educativas destinadas a que os nosos alumnos alcancen os obxectivos do proxecto lector; actividades relacionadas coa lectura, comprensión lectora, busca e tratamento da información, etc. Entre estas actividades podemos destacar: lecturas en voz alta, resumos, mapas conceptuais e esquemas, utilización de enciclopedias, dicionarios, periódicos, etc. Todo iso, a partir de lecturas axeitadas á súa idade, características e necesidades. Lecturas que, ademais, procuramos que lles resulten amenas e divertidas, á vez que educativas, xa que tratamos de introducilos no hábito da lectura.

No departamento de Relixión contamos con material educativo neste sentido, e ademais contamos coa colaboración da biblioteca do centro.

Os profesores realizan un seguimento exhaustivo destas actividades, e periodicamente avaliación.

15. **AS ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TIC**

A aplicación das tecnoloxías da información e a comunicación ao traballo da aula convértese nunha peza clave na educación e formación das novas xeracións. A súa importancia social fai que deban estar presentes nos centros educativos, de modo que os alumnos adquiran os coñecementos e habilidades necesarias para abordar con garantía de éxito a súa utilización en todos os ámbitos: educativos, familiares ou de pracer.

Trátase de que o alumnado, ao rematar a súa escolarización obrigatoria, alcanzara unha competencia dixital. Esta competencia consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información,

para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van dende o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada; todo isto tendo en conta a situación xeográfica, social e persoal do alumnado, o tipo de alumnado, a formación do profesorado e as infraestruturas dispoñibles no centro.

Dende a área de Relixión contribuímos ao logro destes obxectivos mediante a realización de diversas actividades cos nosos alumnos, aínda que nos atopamos ás veces coas limitacións da falta de infraestruturas abundas no centro. Entre outros, os nosos obxectivos son:

- Contribuír a que os nosos alumnos aprendan a utilizar correctamente Internet.
- Intentar que os nosos alumnos participen en foros relacionados coa materia.
- Dar a coñecer e invitalos a utilizar páxinas Web relacionadas coa materia.
- Obter, interpretar, elaborar e valorar a información de diversos tipos e opinións a través de Internet.

16. **CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA**

O Departamento de Relixión contribúe ao Plan de Convivencia de centro:

- Educando ao alumnado para a convivencia democrática, incorporando na práctica docente contidos relacionados coa convivencia escolar e a resolución pacífica de conflitos.
- Respectando a liberdade de conciencia e conviccións relixiosas e morais, así como a dignidade, integridade e intimidade de tódolos membros da comunidade educativa.
- Cumprindo e facendo cumprir as normas de convivencia do centro no ámbito da súa competencia.
- Fomentando un clima positivo de convivencia no centro e na aula, e durante as actividades complementarias e extraescolares, favorecendo un bo desenvolvemento do proceso de ensinanza-aprendizaxe.
- Mantendo a orde e velando polo axeitado comportamento do alumnado no centro, tanto na aula como fóra dela, corrixindo e poñendo en coñecemento dos órganos competentes as condutas que alteren a convivencia.
- Informando as familias das cuestións que puidesen afectarlles, dos incumprimentos das normas de convivencia por parte dos seus fillos e das medidas disciplinarias adoptadas ao respecto.
- Controlando as faltas de asistencia así como os retrasos dos alumnos e informando aos titores, segundo o procedemento establecido.

Para atender ó desenvolvemento integral dos alumnos, hai que incorporar nas diferentes áreas elementos educativos básicos contidos nas ensinanzas transversais.

Deseguido, e de forma moi breve, presentamos como se incorporan as ensinanzas transversais na área de Relixión e Moral Católica.

Educación moral e cívica

- Descubrir os valores que xorden do Evanxeo e que comprometen o cristián a colaborar no ben da sociedade.

- Analizar o grao de responsabilidade persoal e doutras persoas ante a familia, a sociedade, o mundo e a Creación.
- Recoñecer os valores éticos e morais que existen nas diversas relixións, valoralos e facer un paralelismo cos que xorden do Evanxeo de Xesús.
- Descubrir a maneira de colaborar xuntos na edificación da sociedade.
- Reflexionar e analizar as causas que provocan situacións de marxinação e de inxustiza social e chegar a sensibilizarse ante as necesidades e ante os problemas dos demais.
- Analizar as causas dos desequilibrios sociais e as actitudes que os cristiáns deben tomar ante eles.
- Valorar o labor da Igrexa e doutras institucións que colaboran desinteresadamente no ben dos demais.
- Colaborar no ben da sociedade e adquirir actitudes solidarias e comprometidas.

Educación para a paz

- Aceptarse como persoa, coas súas calidades e defectos, e adquirir actitudes de aceptación, respecto e tolerancia cara ás demais persoas.
- Coñecer o contido da Declaración dos Dereitos Humanos e analizar as esixencias que emanan deles.
- Coñecer o contexto cultural doutros pobos, valoralos e adquirir unha postura de respecto.
- Descubrir feitos nos que se respectan os dereitos humanos e feitos nos que se violan.
- Analizar posturas e actitudes que favorecen o vivir en paz: diálogo, aceptación, respecto, perdón...
- Dialogar, debater e expoñer temas, xuízos e opinións, respectando as regras propias do intercambio comunicativo e procurando non ferir a sensibilidade dos demais.
- Buscar solucións para chegar a aceptar e valorar os demais e chegar a superar os conflitos que xorden nas relacións cotiás.
- Coñecer a Doutrina Social da Igrexa ante os problemas que ameazan a paz mundial.
- Descubrir e valorar a historia criticamente desde unha perspectiva do tempo e das circunstancias daquela época.
- Adquirir unha actitude crítica construtiva ante as crenzas, ideoloxías e maneira de ser dos demais.
- Recoñecer e valorar as iniciativas da Igrexa na construción da paz e identificar modelos de persoas construtoras de paz e chegar a valoralas.

Educación para a igualdade entre os sexos

- Interesarse por coñecer, respectar e apreciar os compañeiros e compañeiras independentemente do seu sexo e da súa aparencia.
- Colaborar con todas as persoas sexan dun ou doutro sexo.
- Analizar o grao de aceptación ou rexeitamento que existe cara ás persoas de distinto sexo e buscar solucións ó respecto.
- Amosar unha actitude crítica ante situacións nas que se produza calquera tipo de discriminación por razón de sexo.

- Descubrir e rexeitar as posturas extremas (machismo e feminismo) e valorar os demais indiscriminadamente.
- Aceptar indiscriminadamente as tarefas que toca realizar (prescindindo do xa establecido polo feito de ser home ou muller).

Educación para a saúde

- Descubrir todo aquilo que vai en contra da vida e da saúde.
- Apreciar, valorar e defender a vida humana e tomar actitudes de responsabilidade ante a súa propia vida e a dos demais.
- Descubrir todo aquilo que vai contra a vida humana: atentados, eutanasia, abortos, drogas... e adquirir un criterio responsable ante a vida.
- Valorar a Igrexa, as entidades e as persoas que defenden a vida humana.
- Descubrir e agradecer todo o positivo da vida.
- Coñecer entidades relixiosas e non relixiosas que se dedican con empeño ó coidado da saúde e valorar a súa misión.

Educación do consumidor

- Aprender a coidar e a colaborar cos bens da Creación para poñelos ó servizo de todas as persoas e os seres creados.
- Valorar os produtos de consumo con obxectividade e saber adquirilos e consumilos de forma racional e equilibrada.
- Descubrir e analizar a influencia que os medios de comunicación teñen sobre as persoas en relación coa sociedade de consumo e tomar unha postura crítica ó respecto.
- Analizar feitos que fan referencia á sociedade de consumo desde unha visión cristiá. Coidar e favorecer todo o que axude a unha repartición equitativa dos bens da terra.
- Analizar a Doutrina Social da Igrexa como resposta ós problemas da sociedade: traballo, poder, guerra...

Educación ambiental

- Descubrir, apreciar e valorar os bens da natureza e do ambiente e colaborar na súa conservación.
- Rexeitar comportamentos sociais que permiten a deterioración da natureza e do ambiente.
- Reflexionar sobre cando se colabora co medio natural e cando non se colabora.
- Descubrir, apreciar e valorar a arte e todas as riquezas culturais que nos legaron e coidalas.
- Descubrir e valorar costumes, tradicións, lendas, a historia doutros grupos e pobos.

Educación sexual

- Descubrir o que encerra a sexualidade humana e valorala desde a faceta do amor.
- Recoñecer a importancia de valorar o corpo (o seu e o dos demais) e a sexualidade na súa xusta medida.

- Descubrir e analizar a influencia que os medios de comunicación exercen sobre o corpo e a sexualidade humana e tomar medidas ó respecto.
- Valorar criticamente a formación recibida respecto á sexualidade e descubrir a importancia dunha boa educación neste aspecto.
- Descubrir o matrimonio e a relación home-muller como complementariedade e riqueza desde o amor.
- Descubrir e valorar, a través das diferentes opcións de vida, o enfoque que as persoas lle dan á súa sexualidade (matrimonio, celibato...).

Educación vial

- Descubrir a importancia dunha educación vial para coidar e respectar vidas humanas.
- Tomar conciencia de que somos responsables da vida dos demais, de aí a importancia de cumprir as normas de circulación.
- Analizar os problemas que se dan na estrada e buscar unha resposta cristiá de respecto e valor pola vida.
- Coñecer a preocupación da Igrexa no apostolado da estrada.

Educación nas tecnoloxías da información

- Tomar conciencia dos beneficios e das vantaxes que nos achega a tecnoloxía, favorecer o progreso e responsabilizarnos para que este continúe para ben da humanidade.
- Valorar os beneficios que achega a tecnoloxía da información e valorar todos aqueles adiantos tecnolóxicos e científicos que axudan á realización da persoa e ó benestar da sociedade.
- Descubrir e valorar as persoas que colaboran coa creación a través dos descubrimentos e avances tecnolóxicos e científicos.

17. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POR CADA DEPARTAMENTO DIDÁCTICO.

As actividades deste Departamento de Relixión realizaranse sempre en coordinación co Departamento de Actividades Extraescolares que, no noso Centro, está baixo a supervisión de Vicedirección. Por iso a temporalización de cada actividade concreta farase co Plan que ha de establecerse nos primeiros días de clase cando se teñan os datos concretos de cada grupo. Ademais ha de terse en conta que, como para algunha das actividades é preciso utilizar días non lectivos, será imprescindible contar co permiso especial das familias. Asimesmo, como é normativo, todo o Plan pasará polo Consello Escolar do Centro.

Valorarase coa Xefatura de Estudos a oportunidade de dar,ou non, participación aos alumnos que teñan sido apercibidos por mal comportamento anque os seus pais ou titores lles dean permiso para asistir á actividade.

No caso de saídas onde haxa ausencia de prazas será o profesor quen decida de xeito flexible, e dacordo co equipo Directivo, os criterios para permitirlle a asistencia a un determinado alumno.

Vaia por diante que o prioritario desta programación é propor obxectivos e metas realistas e que a súa consecución depende dos medios dispoñibles e da colaboración de alumnos, pais, titores de cada grupo e doutros profesores do Instituto.

OBXECTIVOS:

- ✓ Achegar aos alumnos á cultura relixiosa do seu entorno
- ✓ Recoñecer os distintos símbolos e obxectos relixiosos cristiáns
- ✓ Levar a cabo actividades conxuntas con outros departamentos

18.UNIDADES DIDÁCTICAS POR CURSOS

2º E.S.O.

TEMPORALIZACIÓN

1º TRIMESTRE	2º TRIMESTRE	3º TRIMESTRE
BLOQUE 1 (UNIDADES 1,2)	BLOQUE 3 (UNIDADES 4,5,6)	BLOQUE 4 (UNIDADES 7,8,9)
BLOQUE 2 (UNIDADE 3)		

UNIDADE 1: DEUS, PERSOA E RELIXIÓN

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- O ser humano é creado por Deus, libre e intelixente e á súa imaxe e semellanza. - A persoa é un ser relixioso: a relixiosidade.	BLOQUE I. 1. Establecer diferenzas entre o ser humano creado a imaxe de Deus e os animais.	1.1. Argumenta a dignidade do ser humano en relación aos outros seres vivos.	CCL, CAA, CSC, CCEC
- O relato bíblico «Abraham e Isaac». - A espiritualidade e a persoa na Biblia; o sentimento espiritual.	BLOQUE I. 2. Relacionar a condición de criatura coa orixe divina.	2.1. Distingue e debate de forma xustificada e respectuosa a orixe do ser humano.	CCL, CD, CAA, CSC,

- Dimensións e valores da persoa.			CCEC
	BLOQUE I. 3. Identificar os personaxes e os valores do relato bíblico «Abraham e Isaac».	3.1. Escribe o argumento do relato bíblico «Abraham e Isaac». 3.2. Expressa as ensinanzas deste relato para a vida persoal.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 4. Recoñecer expresións simbólicas bíblicas sobre as dimensións persoais, en especial a espiritual.	4.1. Investiga, coa Biblia, sobre as dimensións humanas. 4.2. Valora o sentimento espiritual por medio de mándaas.	CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE, CCEC
	BLOQUE I. 5. Tomar conciencia dos valores e virtudes fundamentais que permiten un desenvolvemento de forma integral.	5.1. Selecciona as dimensións e os valores que debe desenvolver máis para medrar de forma integral.	CCL, CAA, CSC, CCEC

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
Comunicación lingüística.	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita e comprende o mito e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Relaciona os diversos contidos da unidade.
Tratamento da información e competencia dixital.	Empregar distintas fontes para a busca de información.	- Consulta e investiga en Internet para a elaboración de actividades.

Aprender a aprender.	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá.	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Selecciona valores necesarios para a sociedade actual.
Autonomía e iniciativa persoal.	Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.	- Participa de forma responsable no traballo de parella e de pequeno grupo.
Cultural e artística.	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	- Expressa os seus sentimentos por medio da creación de mandalas.
Cultural e histórica.	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a achega das relixións na vida das persoas e pobos.
Competencia humanizadora e ético- moral.	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente.	Comprender o xeito cristián de ver a vida.	- Valora o ser humano desde a perspectiva cristiá.

UNIDADE 2: DIGNIDADE E VIDA CRISTIÁ

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - O fundamento da dignidade da persoa. - Características do proxecto persoal de vida cristiá e os principais modelos de vida para o cristián. - O relato bíblico «A parábola dos talentos». - O valor do tempo na Biblia e o sentimento de dignidade. 	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Explicar a orixe da dignidade do ser humano como criatura de Deus.</p>	<p>1.1. Valora, en situacións do seu contorno, a dignidade de todo ser humano con independencia das capacidades físicas, cognitivas, intelectuais, sociais, etc.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC,</p> <p>CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Sintetizar que é o proxecto de vida cristiá.</p>	<p>2.1. Define que son o proxecto persoal de vida e o proxecto de vida cristiá.</p> <p>2.2. Describe a Xesús de Nazaret e a Virxe María como os principais modelos de vida</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC,</p>

- Os proxectos de vida e os seus valores.		cristiá.	CCEC
	BLOQUE I. 3. Expresar o argumento, a interpretación e a ensinanza principal do relato bíblico «A parábola dos talentos».	3.1. Extrae as principais ensinanzas do relato bíblico «A parábola dos talentos». 3.2. Enumera comportamentos que debería realizar cada día para desenvolver as súas capacidades.	CCL, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 4. Saber aproveitar ben o tempo e valorar a propia dignidade e a dos demais.	4.1. Describe como investir o tempo para mellorar aspectos da vida persoal. 4.2. Participa nun cine-fórum sobre a dignidade humana.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 5. Reflexionar sobre os proxectos e valores persoais.	5.1. Expón algunhas ensinanzas para desenvolver un verdadeiro proxecto persoal de vida.	CCL, CAA, CSC, CSIEE

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos, o relato e as citas bíblicas da unidade.
	Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.	- expresa os seus sentimentos sobre o tema específico.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Participa nun cine-fórum.
Aprender a aprender	Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...	- Fai valoracións sobre a dignidade do ser humano.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.

Social e cidadá	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Interioriza valores que humanizan as persoas.
Autonomía e iniciativa persoal	Ser constante no traballo superando as dificultades.	- Realiza as súas tarefas aproveitando os tempos.
Cultural e artística	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- Medita e reflexiona sobre a dignidade humana a partir do visionado dunha película.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga o fundamento bíblico da dignidade humana.
Competencia humanizadora e ético- moral	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento dun proxecto persoal de vida.
Competencia de sentido transcendente	Valorar os principais modelos de vida cristiá.	- Descubre a Xesús de Nazaret e a Virxe María como os principais modelos de vida cristiá.

UNIDADE 3: ACCIÓN HUMANA E MORAL CATÓLICA

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Ser humano colaborador da creación de Deus. - Características da ética universal e a moral católica. - O relato bíblico «Xesús de Nazaret e a muller pecadora». - A espiritualidade de María de Nazaret e o sentimento de empatía. - O valor da liberdade. 	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Entender o sentido e a finalidade da acción humana.</p>	<p>1.1. Clasifica accións do ser humano que respectan ou destrúen a Creación.</p> <p>1.2. Deseña, en pequeno grupo, un plan de colaboración co seu centro educativo no que se inclúen polo menos cinco necesidades e as posibles solucións que o propio grupo levaría a cabo.</p>	CCL, CAA, CSC, CSIEE
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Distinguir o fundamental e o máis orixinal da moral católica.</p>	<p>2.1. Expresa a diferenza e complementariedade entre a ética universal e a moral cristiá.</p> <p>2.2. Resume o fundamental e o máis orixinal da moral</p>	CCL, CD, CAA,

		católica.	CSC, CCEC
	BLOQUE I. 3. Interpretar o relato bíblico «Xesús de Nazaret e a muller pecadora» e algunhas das ensinanzas morais.	3.1. Indica o argumento, as claves de interpretación e algunhas ensinanzas morais que se poden extraer do relato bíblico «Xesús de Nazaret e a muller pecadora».	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 4. Dialogar sobre a espiritualidade cristiá e reflexionar sobre o sentimento de empatía.	4.1. Participa nun debate sobre a espiritualidade cristiá a partir do modelo de María de Nazaret. 4.2. Autoavalía, a partir dunhas claves de interpretación, o grao persoal de empatía.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE I. 5. Descubrir e valorar a verdadeira liberdade humana.	5.1. Busca solucións, desde o exercicio da liberdade, a un dilema moral.	CCL, CAA, CSC

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os diversos apartados e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Relaciona os diversos contidos da unidade.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e ensinanzas dunha película.

Aprender a aprender	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.	- Deseña un plan de colaboración no seu centro educativo.
Autonomía e iniciativa persoal	Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.	- Participa de forma responsable no traballo de grupo.
Cultural e artística.	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- Manifesta interese pola escenografía e ambientación dunha película.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Interpreta a moral de Xesús de Nazaret como modelo de acción persoal.
Competencia humanizadora e ético- moral	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns, como o da verdadeira liberdade.
Competencia de sentido transcendente	Comprender o xeito cristián de ver a vida.	- Valora o sentido e finalidade da moral católica como acto de colaboración no plan de Deus.

UNIDADE 4: REVELACIÓN E RELACIÓN CON DEUS

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- Deus revélase na historia. - O cristián relaciónase con Deus e acepta a súa	BLOQUE II. 1. Coñecer e aceptar que Deus se revela na historia.	1.1. Busca e elixe personaxes significativos do pobo de Israel e identifica e analiza a resposta de fe neles.	CCL, CD, CAA,

revelación. - O relato bíblico «Deus escoita a Hagar e Ismael». - O sentimento de reflexión persoal e a espiritualidade de relacionarse con Deus. - O valor da oración.			CSC, CCEC
	BLOQUE II. 2. Describir pautas para relacionarse con Deus.	2.1. Describe como se relaciona o cristián con Deus.	CCL, CAA
	BLOQUE II. 3. Resumir o relato bíblico «Deus escoita a Hagar e Ismael» e algunhas das ensinanzas que se poden extraer e aplicar hoxe.	3.1. Escribe o argumento, a imaxe de Deus presente no texto e as ensinanzas do relato bíblico «Deus escoita a Hagar e Ismael». 3.2. Investiga a biografía e a resposta de fe de dúas mulleres da Biblia.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE II. 4. Reflexionar e aprender a relacionarse con Deus.	4.1. Participa nun cine-fórum para aprender a relacionarse con Deus. 4.2. Indaga por medio dun cuestionario a súa actual relación con Deus.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE II. 5. Descubrir e aprender o valor da oración.	5.1. Participa nun disco-fórum sobre o valor da oración.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita e comprende os textos, contidos e o relato bíblico da unidade.

	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Expón un traballo e escoita con respecto as preguntas e opinións sobre este.
Tratamento da información e competencia dixital	Elaborar e publicitar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.	- Selecciona e emprega recursos tecnolóxicos para a elaboración de traballos.
Aprender a aprender	Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.	- Realiza actividades de autoavaliación.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.	- Descubre o valor cristián da oración.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
Cultural e artística.	Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.	- Presenta traballos de investigación de forma creativa.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Mostra interese polos personaxes significativos do pobo de Israel.
Competencia humanizadora e ético- moral	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente	Recoñecer e aceptar a revelación de Deus.	- Descubre que nos podemos relacionar con Deus.

UNIDADE 5: REVELACIÓN E FE CRISTIÁ

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A aceptación da revelación: a fe. - A orixinalidade da fe cristiá. - O relato bíblico «Xesús e o cego Bartimeo». - O don da fe e o sentimento de escoitar. - Os valores da fe cristiá. 	<p>BLOQUE II.</p> <p>1. Comprender e valorar que a fe é a resposta á iniciativa salvífica de Deus.</p>	<p>1.1. Interésase por coñecer e valora a resposta de fe ao Deus que se revela.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>2. Expresar a orixinalidade da fe cristiá.</p>	<p>2.1. Identifica a fe cristiá como a fe antropolóxica máis completa e verdadeira.</p> <p>2.2. Expón as súas investigacións bíblicas sobre a fe.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>3. Expoñer algunhas das principais ensinanzas que se poden extraer do relato bíblico «Xesús e o cego Bartimeo».</p>	<p>3.1. Enumera actitudes e comportamentos que facilitan ou impiden a fe.</p> <p>3.2. Expresa algunha das ensinanzas que se poden extraer para a vida actual do relato bíblico «Xesús e o cego Bartimeo».</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>4. Dialogar sobre a fe e expresar vivencias sobre o sentimento de escoitar.</p>	<p>4.1. Participa nun debate sobre o don da fe formulado nun disco-fórum.</p> <p>4.2. Escoita e respecta os sentimentos dos demais.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC,</p> <p>CSIEE</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>5. Expresar os valores e virtudes da fe cristiá.</p>	<p>5.1. Participa nun cine-fórum sobre os valores da fe.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC,</p> <p>CCEC</p>

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita e comprende os relatos e o texto bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates seguindo as pautas establecidas.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e ensinanzas de cancións e películas.
Aprender a aprender	Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.	- Realiza un traballo de equipo e expón os resultados á clase.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.	- escoitar en silencio e respectar os sentimentos dos demais.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
Cultural e artística.	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	- Elabora un diario con sentimentos profundos.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Expressa a orixinalidade da fe cristiá.
Competencia humanizadora e ético- moral	Coñecer e apreciar os valores e virtudes presentes na fe cristiá.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente	Recoñecer a intervención de Deus na historia.	- Confía en Xesús como aquel que é experto en Deus.

UNIDADE 6: COMO INTERPRETAR A BIBLIA

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Características xerais e clasificación dos libros da Biblia. - Orixe, composición e interpretación dos Libros Sagrados. - O relato bíblico «A historia de Xonás». - A Lectio Divina e o sentimento de comunicarse. - O valor da amizade. 	<p>BLOQUE II.</p> <p>1. Coñecer e definir a estrutura e organización da Biblia.</p>	<p>1.1. Identifica, clasifica e compara as características fundamentais dos Libros Sagrados mostrando interese pola súa orixe divina.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>2. Coñecer e respectar os criterios do maxisterio da Igrexa en torno á interpretación bíblica.</p>	<p>2.1. Le, localiza e esquematiza os criterios recollidos na dei verbum en torno á interpretación da Biblia valorándoos como necesarios.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>3. Interpretar o relato «A historia de Xonás», seguindo os criterios católicos..</p>	<p>3.1. Expón a interpretación e as ensinanzas do relato «A historia de Xonás».</p>	<p>CCL, CAA</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>4. Descubrir os bos sentimentos que produce dialogar con Deus por medio da Biblia.</p> <p>5. Recoñecer na inspiración a orixe da sacralidade do texto bíblico.</p>	<p>4.1. Segue unhas pautas e practica a lectio divina.</p> <p>5.1. Distingue e sinala en textos bíblicos a presenza dun Deus que se comunica, xustificando no grupo a selección dos textos.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, SIEP</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>6. Describir valores e calidades da verdadeira amizade.</p>	<p>6.1. Participa nun debate sobre os valores e calidades da amizade.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos, experiencias e o relato bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates seguindo as pautas establecidas.
Tratamento da información e competencia dixital	Elaborar e publicitar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.	- Describe as aprendizaxes realizadas tras unha investigación.
Aprender a aprender	Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.	- Realiza actividades seguindo unhas pautas dadas.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa na resolución de actividades e no desenvolvemento de diálogos e debates.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a importancia da Biblia como a Palavra de Deus.
Competencia humanizadora e ético- moral	Tomar conciencia de como a fe cristiá dá resposta ás interrogantes do ser humano.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns como o da amizade.
Competencia de sentido	Comprender o valor cristián da	- Expón para que lle serviu

transcendente	Biblia para a persoa humana.	coñecer a vida a nivel persoal.
---------------	------------------------------	---------------------------------

UNIDADE 7: O DEUS CRISTIÁN

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Xesucristo revela a Deus como Trindade. - Orixinalidade do Deus cristián. - O relato bíblico «A parábola do fillo pródigo». - Calidades de Deus un e trino e o sentimento cristián. - O valor da fraternidade. 	<p>BLOQUE III.</p> <p>1. Mostrar interese por recoñecer o carácter relacional da divindade na revelación de Xesús.</p>	<p>1.1. Coñece e describe as características do Deus cristián.</p> <p>1.2. Le relatos mitolóxicos, localiza trazos das divindades das relixións politeístas e contrástaos coas características do Deus cristián.</p>	CCL, CD, CAA, CSC, SIEP, CCEC
	<p>BLOQUE III.</p> <p>2. Descubrir a orixinalidade do Deus cristián respecto ás outras relixións monoteístas.</p>	<p>2.1. Compara a orixinalidade do Deus trino do cristianismo coa experiencia de Deus noutras relixións.</p>	CCL, CAA, CSC
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Describir o argumento, claves de interpretación e ensinanza principal do relato bíblico «A parábola do fillo pródigo».</p>	<p>3.1. Explica o argumento e ensinanza principal do relato bíblico «A parábola do fillo pródigo».</p> <p>3.2. Analiza e extrae conclusións dun vídeo sobre a relación con Deus.</p>	CCL, CD, CAA, CSC
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Desenvolve a espiritualidade a partir dos atributos de Deus e experimenta o sentimento do amor cristián.</p>	<p>4.1. Investiga na Biblia sobre os atributos do Deus cristián.</p> <p>4.2. Interioriza atributos de Deus e desenvolve a espiritualidade.</p> <p>4.3. Participa nun disco-fórum sobre o sentimento cristián.</p>	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Vincular o sentido</p>	<p>5.1. Recoñece, describe e acepta que a persoa humana necesita o outro para alcanzar a súa identidade a semellanza</p>	CCL, CD,

	comunitario da Trindade coa dimensión relacional humana. 6. Comprender o valor da identidade persoal.	de Deus. 6.1. Participa nun cine-fórum sobre Xesús, como o maior exemplo de identidade persoal.	CAA, CSC, CCEC
--	--	--	------------------------------

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Emprega os conceptos e o vocabulario do tema nas súas exposicións orais e escritas.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Selecciona material e ideas necesarias para o traballo de clase, individual, por parella e grupal.
Aprender a aprender	Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.	- Mostra interese polo uso dos recursos propios da unidade.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa na resolución de actividades e no desenvolvemento de diálogos e debates.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
Cultural e artística.	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética	- Manifesta o seu criterio polas expresións musicais e

	no ámbito cotián.	cinematográficas da unidade.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga sobre os atributos do Deus cristián.
Competencia humanizadora e ético- moral	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realizan na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns como o da identidade persoal, tomando como modelo a Xesús de Nazaret.
Competencia de sentido transcendente	Comprender a orixinalidade do Deus un e trino.	- Expresa o misterio da Santísima Trindade e a súa orixinalidade.

UNIDADE 8: FE, CREDO E VIDA ETERNA

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - O Credo, síntese da acción salvífica de Deus na historia. - Características e verdades de fe da escatoloxía cristiá. - O relato bíblico «O Xuízo Final e definitivo». - Os textos bíblicos sobre a vida eterna e o sentimento de recollemento. - O valor de cambiar. 	<p>BLOQUE III.</p> <p>1. Descubrir o carácter histórico da formulación do Credo cristián.</p> <p>2. Recoñecer as verdades da fe cristiá presentes no Credo.</p>	<p>1.1. Confecciona materiais onde se expresan os momentos relevantes da historia salvífica e relacións coas verdades de fe formuladas no Credo.</p> <p>2.1. Clasifica as verdades de fe contidas no Credo e explica o seu significado.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Resumir as principais verdades da fe cristiá sobre a vida eterna.</p>	<p>3.1. Define o que é a escatoloxía cristiá e as verdades de fe da resurrección, o ceo e o inferno.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Comprender o significado e as claves necesarias para interpretar correctamente o relato bíblico «O Xuízo Final e definitivo».</p>	<p>4.1. Describe o significado e principal ensinanza do relato bíblico «O Xuízo Final e definitivo».</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSC</p> <p>CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Reflexionar sobre a vida eterna desde o sentimento</p>	<p>5.1. Investiga coa Biblia e extrae conclusións sobre a vida eterna.</p> <p>5.2. Dialoga sobre o sentimento de</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p>

	de recollemento.	recollemento e paz interior.	CAA CSC CSIEE
	BLOQUE III. 6. Concienciarse sobre o valor da conversión cristiá.	6.1. Participa nun cine-fórum sobre o valor e a experiencia de cambiar de vida.	CCL CD CAA CSC CCEC

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e os relatos bíblicos da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Emprega o vocabulario específico da unidade nas súas expresións orais e escritas.
Tratamento da información e competencia dixital	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e ensinanzas de materiais audiovisuais.
Aprender a aprender	Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.	- Investiga e expresa de forma clara e concisa os contidos aprendidos.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Interioriza a importancia do valor e a necesidade de cambiar.

Autonomía e iniciativa persoal	Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.	- Selecciona con criterio propio para o bo termo das cuestións formuladas.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga o Credo e a escatoloxía cristiá.
Competencia humanizadora e ético- moral	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente	Valorar a acción salvífica de Deus na historia expresada no Credo cristián.	- Clasifica e expresa o significado do Credo.

UNIDADE 9: A IGREXA CATÓLICA

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- Expansión da igrexa, as primeiras comunidades. - As notas da Igrexa. - O relato bíblico «A parábola dos xornaleiros da viña». - Espiritualidade do canto relixioso e sociabilidade. - O valor da solidariedade.	BLOQUE IV. 1. Comprender a expansión do cristianismo a través das primeiras comunidades cristiás.	1.1. Localiza no mapa os lugares de orixe das primeiras comunidades cristiás e describe as súas características. 1.2. Reconstrúe o itinerario das viaxes de San Paulo e explica coas súas palabras a difusión do cristianismo no mundo pagán.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE IV. 2. Xustificar que a Igrexa é unha, santa, católica e apostólica.	2.1. Describe e valora a raíz da unidade e santidad da Igrexa. 2.2. Elabora materiais, utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, onde se reflicte a universalidade e apostolicidade da Igrexa.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV.	3.1. Resume o argumento e a ensinanza que se extrae do relato	CCL,

	3. Narrar o argumento e extraer unha ensinanza persoal do relato bíblico «A parábola dos xornaleiros da viña».	bíblico «A parábola dos xornaleiros da viña». 3.2. Investiga coa Biblia sobre a misión da Igrexa.	CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 4. Desenvolver o sentimento de espiritualidade por medio dunha canción relixiosa e de sociabilidade.	4.1. Participa nun disco-fórum sobre o tema «Pescador de homes». 4.2. Avalía e reflexiona sobre o seu grao de sociabilidade e convivencia.	CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE
	BLOQUE IV. 5. Experimentar o valor da solidariedade.	5.1. Analiza, toma conciencia e aplica o valor da solidariedade.	CCL, CD, CAA, CSC

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
Comunicación lingüística	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e os textos bíblicos da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates e diálogos respectando as normas de comunicación.
Tratamento da información e competencia dixital	Elaborar e publicitar información propia derivada da obtida a través de medios tecnolóxicos.	- Elabora materiais, utilizando as Tecnoloxías da Información e a Comunicación, sobre os contidos da unidade.
Aprender a aprender	Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.	- Reflexiona e avalía a partir dun cuestionario de aplicación persoal.

	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
Social e cidadá	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Interioriza valores como a sociabilidade e a solidariedade.
Autonomía e iniciativa persoal	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa na resolución de actividades e no desenvolvemento de diálogos e debates.
Cultural e artística	Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.	- Valora a achega do cristianismo desde as súas orixes misioneras.
Cultural e histórica	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga sobre as notas da Igrexa.
Competencia humanizadora e ético-moral	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
Competencia de sentido transcendente	Valorar o papel das primeiras comunidades na expansión da Igrexa.	- Expresa a misión que recibiron e o papel que xogaron as primeiras comunidades cristiás.

4º E.S.O.

TEMPORALIZACIÓN

1º TRIMESTRE	2º TRIMESTRE	3º TRIMESTRE
<ul style="list-style-type: none"> • BLOQUE 1 (UNIDADES 1,2) • BLOQUE 2 (UNIDADE 3) 	<ul style="list-style-type: none"> • BLOQUE 3 (UNIDADES 4,5,6) 	<ul style="list-style-type: none"> • BLOQUE 4 (UNIDADES 7,8,9)

UNIDADE 1: RELIXIÓNS UNIVERSAIS

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - O desexo de atoparse con Deus. - As relixións: busca do sentido da vida. - O relato bíblico «Rut, a estranxeira». - A espiritualidade da paz interior e o sentimento de busca de sentido. - O valor do diálogo. 	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Resumir a vida e as ensinanzas de Buda.</p>	<p>1.1. Redacta datos sobre a vida e as ensinanzas de Buda.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Aprender e memorizar os principais trazos comúns das relixións.</p>	<p>2.1. Identifica e clasifica os trazos principais (ensinanza, comportamento e culto) das relixións monoteístas.</p> <p>2.2. Busca información e preséntalle ao grupo as respostas das distintas relixións ás preguntas sobre o sentido da vida.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>3. Investigar os valores que se propoñen no relato bíblico «Rut, a estranxeira».</p>	<p>3.1. Le e resume o argumento e a ensinanza do relato bíblico «Rut, a estranxeira».</p> <p>3.2. Describe valores necesarios para mellorar situacións conflitivas actuais relacionadas coas relixións.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>4. Recapacitar sobre a paz nas relixións e a busca de sentido.</p>	<p>4.1. Recapacita e medita sobre a paz.</p> <p>4.2. Participa en debates sobre a busca de sentido da vida.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>5. Reflexionar sobre o valor do diálogo.</p>	<p>5.1. Autoavalía a súa capacidade de diálogo.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CEC</p>

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os textos bíblicos e os contidos da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Relaciona os diversos contidos da unidade.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e as ensinanzas dunha película.
<i>Aprender a aprender.</i>	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Intervén por medio do diálogo seguindo unhas pautas dadas.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.	- Desenvolve as súas actividades nos tempos previstos.
<i>Cultural e artística.</i>	Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.	- Manifesta interese pola cultura, a arte e a busca de sentido das diversas relixións.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a achega das relixións e do cristianismo na busca de sentido.
<i>Competencia humanizadora e ético- moral.</i>	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente relixiosos.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Comprender que o ser humano necesita dar un sentido á súa vida.	- Expón en que consiste o sentido da vida humana.

UNIDADE 2: EXPERIENCIA RELIXIOSA E REVELACIÓN DE DEUS

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<p>- Experiencia relixiosa e experiencia cristiá.</p> <p>- A experiencia cristiá, plenitude da revelación relixiosa.</p> <p>- O relato bíblico «Noé e o diluvio universal».</p> <p>- Actitude relixiosa e éxtase relixiosa.</p> <p>- O valor de seguir un bo mestre.</p>	<p>BLOQUE I.</p> <p>1. Explicar en que consisten a experiencia relixiosa e a experiencia cristiá.</p>	<p>1.1. Define brevemente a experiencia relixiosa e a experiencia cristiá.</p> <p>1.2. Describe a experiencia relixiosa de Xesús.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>2. Comparar e distinguir a intervención de Deus na historia dos intentos humanos de resposta á busca de sentido.</p>	<p>2.1. Razona por que a revelación é a plenitude da experiencia relixiosa.</p> <p>2.2. Analiza e debate as principais diferenzas entre a revelación de Deus e as relixións.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC,</p> <p>CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>3. Enumerar os feitos e ensinanzas relixiosos do relato bíblico «Noé e o diluvio universal».</p>	<p>3.1. Resume o argumento e a ensinanza que se extrae do relato bíblico «Noé e o diluvio universal».</p> <p>3.2. Participa en debates sobre ensinanzas presentes no texto.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>4.4. Descubrir a actual actitude relixiosa e experimentar o sentimento de éxtase relixiosa.</p>	<p>4.1. Analiza e reflexiona sobre a súa actitude relixiosa.</p> <p>4.2. Participa nun disco-fórum sobre a contemplación.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC,</p> <p>CCEC</p>
	<p>BLOQUE I.</p> <p>5. Identificar a Xesús de Nazaret como o mellor mestre para a vida.</p>	<p>5.1. Participa nun cine-fórum sobre o valor de seguir un bo mestre.</p>	<p>CCL,</p> <p>CD,</p> <p>CAA,</p> <p>CSC,</p> <p>CCEC</p>

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.

	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Presenta unha exposición sobre contidos e exprésaos oralmente.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Dialoga sobre as aprendizaxes descubertas por medio das dinámicas de disco- fórum e cine- fórum.
<i>Aprender a aprender.</i>	Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.	- Valora a achega da unidade no seu progreso de aprendizaxe.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa na resolución de actividades e no desenvolvemento de diálogos e debates.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos e valores aprendidos.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Descubre a experiencia relixiosa como a máis completa.
<i>Competencia humanizadora e ético-moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián.	- Expresa actitudes e valores que derivan do sentido relixioso do ser humano.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Comprender que a experiencia cristiá se caracteriza pola revelación amorosa de Deus.	- Expón as achegas da experiencia cristiá ao ser humano.

UNIDADE 3: DEUS, HISTORIA E IGREXA

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<ul style="list-style-type: none"> - A fidelidade de Deus á alianza co ser humano. - A dobre realidade da Igrexa na historia da Idade Moderna e da Idade Contemporánea. 	<p>BLOQUE II.</p> <p>1. 1. Recoñecer e valorar as accións de Deus fiel ao longo da historia.</p>	<p>1.1. Identifica e aprecia a fidelidade permanente de Deus que atopa na historia de Israel.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>
<ul style="list-style-type: none"> - O relato bíblico de «O profeta Xeremías». - O agradecemento e o sentimento de aproveitar o tempo. - O valor da fidelidade. 	<p>BLOQUE II.</p> <p>2. Expresar a dobre dimensión, humana e divina e de acertos e erros, que se dan na vida da persoa e na historia da Igrexa.</p>	<p>2.1. Resume en que consiste a dobre realidade da Igrexa na historia.</p> <p>2.2. Extrae conclusións sobre a historia da Igrexa nos séculos XV a XXI.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>3. Indicar a principal ensinanza moral e relixiosa do relato bíblico «O profeta Xeremías».</p>	<p>3.1. Expresa o argumento e principal ensinanza do relato bíblico «O profeta Xeremías».</p> <p>3.2. Toma conciencia e agradece os momentos da súa historia nos que recoñece a fidelidade de Deus.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CSIEE, CCEC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>4. Reflexionar e experimentar a espiritualidade de agradecemento e o sentimento de aproveitar o tempo.</p>	<p>4.1. Dialoga sobre a dimensión espiritual do agradecemento.</p> <p>4.2. Reflexiona sobre o sentimento de aproveitar o tempo.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>5. Concienciarse sobre o valor da fidelidade.</p>	<p>5.1. Participa nun cine-fórum sobre a fidelidade.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.

	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Sintetiza os principais contidos da unidade.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e ensinanzas de materiais audiovisuais.
<i>Aprender a aprender.</i>	Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.	- Investiga e completa esquemas sobre os contidos.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Interioriza valores como os do agradecemento, aproveitar o tempo e a fidelidade.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.	- Emprende e executa as súas tarefas con sentido da responsabilidade.
<i>Cultural e artística.</i>	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- Elabora creativamente unha tarxeta cun consello para empregar ben o tempo.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga sobre a historia da Igrexa.
<i>Competencia humanizadora e ético- moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns como a fidelidade.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Valorar como Deus intervéñ na historia.	- Expresa que Deus se revela e realiza unha alianza co ser humano que cumpre ao longo da historia.

UNIDADE 4: O MESÍAS E A MORAL DA VIDA PÚBLICA

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A figura mesiánica do Servo de lavé. - Características da moral católica da vida pública. - O relato bíblico «A historia do rei Saúl». - A práctica da fe cristiá e o sentimento de sufrimento. - O valor do compromiso social. 	<p>BLOQUE II.</p> <p>1. Comparar e apreciar a novidade entre o Mesías sufridor e o Mesías político.</p>	<p>1.1. Identifica, clasifica e compara os trazos do Mesías sufridor e do Mesías político.</p> <p>1.2. Esfórzase por comprender a novidade do Mesías sufridor como criterio de vida.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>2. Sintetizar as características da moral católica da vida pública.</p>	<p>2.1. Argumenta desde os principios da moral católica da vida pública.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>3. Describir as ensinanzas persoais e sociais que se poden extraer do relato bíblico «A historia do rei Saúl».</p>	<p>3.1. Resume e extrae unha ensinanza do relato bíblico «A historia do rei Saúl».</p> <p>3.2. Expón as calidades dun bo gobernante segundo a Biblia.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE II.</p> <p>4. Valorar a importancia de practicar a fe e o sentimento de sufrimento.</p>	<p>4.1. Reflexiona ante dilemas morais que formula a vida pública.</p> <p>4.2. Participa nun cine-fórum sobre o sentido do sufrimento.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>

	<p>BLOQUE II.</p> <p>5. Estimar o valor do compromiso social.</p>	<p>5.1. Aplica o método ver-xulgar-actuar ante un problema actual da sociedade e a política.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CSIEE</p>
--	---	--	---

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.	- Emprega adecuadamente a linguaxe nas súas reflexións e redaccións.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Empregar distintas fontes para a busca de información.	- Usa as tecnoloxías adecuadamente para o desenvolvemento das actividades que o requiren.
<i>Aprender a aprender.</i>	Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os seguintes en función dos resultados	- Reflexiona e actúa seguindo unhas pautas metodolóxicas.

	intermedios.	
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Aprecia o valor do compromiso social.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.	- Selecciona, describe, xulga e actúa ante un problema actual da sociedade e a política.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga sobre os conceptos relacionados co servo de lavé e o mesianismo.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns como o do compromiso social e político.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Valorar a revelación de Deus na historia.	- Expressa que Deus se revela e intervéen na historia para ofrecer o seu amor e salvación.

UNIDADE 5: XESUCRISTO, IGREXA E MISIÓN

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A chamada de Xesús a colaborar con El xera unha comunidade. - Compromisos para actualizar a misión de 	<p>BLOQUE III.</p> <p>1. Descubrir a iniciativa de Cristo para formar unha comunidade que orixina a Igrexa.</p>	<p>1.1. Localiza, selecciona e argumenta en textos evanxélicos a chamada de Xesús.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>

<p>Xesús.</p> <ul style="list-style-type: none"> - O relato bíblico «Xesús chama os primeiros discípulos». - Comunicación con Xesús e sentimento de entrega persoal. - O valor da crítica moral. 	<p>BLOQUE III.</p> <p>2. Achar compromisos cristiáns para actualizar a misión de Xesús.</p>	<p>2.1. Busca e identifica persoas que actualizan hoxe a misión de Xesús e expón en grupo por que continúan a misión de Xesús.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Coñecer e apreciar o convite de Xesús a colaborar na súa misión.</p>	<p>3.1. Resume e explica o argumento, as ensinanzas e a simboloxía da pesca milagrosa.</p> <p>3.2. Le de xeito comprensivo un evanxeo, identifica e describe a misión salvífica de Xesús.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Constatar e expresar como a comunicación con Xesús xera o sentimento de entrega persoal.</p>	<p>4.1. Imaxina e expresa que lle comunicaría a Xesús.</p> <p>4.2. Participa nun cine-fórum sobre a entrega persoal.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Aprender a ver, xulgar e actuar cristiamente.</p>	<p>5.1. Describe como ser críticos e evitar ser manipulados polos medios de comunicación social.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE</p>

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos, textos, citas e o relato bíblico da unidade.
	Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.	- expresa correctamente os contidos traballados na unidade.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Empregar distintas fontes para a busca de información.	- investiga sobre un tema empregando diversas fontes.
<i>Aprender a aprender.</i>	Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico,	- fai valoracións críticas e morais sobre a manipulación nos

	emocional, interdependente...	medios de comunicación social.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.	- Experimenta o sentimento de entrega persoal.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Participa no método de aprender a ver, xulgar e actuar cristiamente.
<i>Cultural e artística.</i>	Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.	- Dialoga sobre diversos aspectos relacionados coa arte presentes na unidade.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Investiga e descobre a relación entre Xesucristo, a súa misión e a Igrexa.
<i>Competencia humanizadora e ético-moral.</i>	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Aprecia o sentimento de entrega persoal e o valor da crítica moral.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Valorar os principais modelos de vida cristiá.	- Expresa compromisos concretos para actualizar a misión de Xesús.

UNIDADE 6: XESUCRISTO, SACRAMENTOS E MATRIMONIO

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- Os sacramentos e a súa clasificación. - Características dos sacramentos da Igrexa católica e do sacramento do	BLOQUE III. 1. Resumir as principais características dos sacramentos da Igrexa católica.	1.1. Clasifica e define os sacramentos da Igrexa católica.	CCL, CD, CAA, CSC

<p>Matrimonio.</p> <ul style="list-style-type: none"> - O texto bíblico «Canto ao amor cristián». - Poesía amorosa da Biblia e o sentimento de salvar o matrimonio. - O valor da coherencia persoal e cristiá. 	<p>BLOQUE III.</p> <p>2. Sintetizar o sacramento do Matrimonio e a súa liturxia.</p>	<p>2.1. Describe en que consiste o sacramento do Matrimonio e cal é a súa liturxia.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>3. Enumerar as características máis orixinais do amor cristián segundo o texto bíblico do «Canto ao amor cristián».</p>	<p>3.1. Le o texto bíblico do «Canto ao amor cristián» e expresa en que consiste este amor.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>4. Expresar a espiritualidade amorosa e o sentimento de fortalecer o vínculo matrimonial.</p>	<p>4.1. Reflexiona e expresa creativamente a espiritualidade amorosa.</p> <p>4.2. Participa nun cine-fórum sobre como salvar un matrimonio.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE III.</p> <p>5. Argumentar ante dilemas con coherencia persoal e cristiá.</p>	<p>5.1. Participa nun role- playing a partir dun dilema sobre o casamento.</p>	<p>CCL, CAA, CSC</p>

UNIDADE 6: XESUCRISTO, SACRAMENTOS E MATRIMONIO

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os textos e o relato bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa por medio do diálogo nas diversas propostas da unidade.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.	- Descubre as mensaxes e as ensinanzas dunha película.
<i>Aprender a aprender.</i>	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.

<i>Social e cidadá.</i>	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	- Reflexiona e interioriza valores relacionados coa convivencia da parella.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.	- Participa de forma responsable en dinámicas como o role-playing.
<i>Cultural e artística.</i>	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	- Mostra creatividade na confección dunha tarxeta de voda.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a achega dos sacramentos como medio de encontro con Xesucristo.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns, en especial o de coherencia persoal.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Comprender o xeito cristián de ver a vida.	- Valora como o encontro con Cristo transforma a vida.

UNIDADE 7: IGREXA, MORAL E SEXUALIDADE

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- A pertenza a Cristo na Igrexa ilumina todas as dimensións do ser humano. - Características, fundamentos, principios éticos e comportamentos	BLOQUE IV. 1. Sintetizar os trazos fundamentais da sexualidade humana.	1.1. Expón o que é a sexualidade humana.	CCL, CD, CAA, CSC

da moral católica da sexualidade humana. - Os relatos bíblicos de «A Creación do home e a muller». - Afectividade e sentimento de namoramento. - O valor do amor.	BLOQUE IV. 2. Resumir as características máis importantes da moral católica da sexualidade humana.	2.1. Describe as características máis importantes da moral católica da sexualidade humana.	CCL, CD, CAA, CSC
	BLOQUE IV. 3. Aplicar as claves para interpretar correctamente os dous relatos bíblicos de «A Creación do home e a muller» e indicar as súas ensinanzas.	3.1. Expresa o significado dos relatos bíblicos de «A creación do home e a muller».	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE IV. 4. Descubrir e valorar que Cristo xera unha forma nova de usar a razón e a liberdade, e de expresar a afectividade da persoa.	4.1. Elabora xuízos a partir de testemuños que exemplifiquen unha forma nova de usar a razón e a liberdade e de expresar a afectividade. 4.2. Expresa o seu sentimento cara a Cristo por medio dunha poesía.	CCL, CD, CAA, CSC, CCEC
	BLOQUE IV. 5. Discernir o verdadeiro amor.	5.1. Resolve un dilema moral relacionado co verdadeiro amor.	CCL, CAA, CSC, CSIEE, CCEC

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os relatos e o texto bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates seguindo as pautas establecidas.
<i>Tratamento da información e</i>	Comprender as mensaxes que	- Descubre as mensaxes e as

<i>competencia dixital.</i>	veñen dos medios de comunicación.	ensinanzas dunha película.
<i>Aprender a aprender.</i>	Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...	- Realiza un traballo colaborador e expón os resultados á clase.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Dialoga e participa en debates para extraer conclusións sobre os temas analizados.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.	- Promove un clima de traballo eficaz nas dinámicas grupais.
<i>Cultural e artística.</i>	Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.	- Compón un poema.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Toma conciencia de que Cristo ilumina todas as dimensións do ser humano.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- Mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Recoñecer os fundamentos que xustifican a ensinanza moral da Igrexa católica, e orientan a relación do home con Deus, consigo mesmo e cos outros.	- Valora o sentimento de namoramento e o sentido cristián do amor.

UNIDADE 8: IGREXA, AUTORIDADE E VERDADE

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
-----------------	--------------------------------	---	-----------

<ul style="list-style-type: none"> - Autoridade positiva e autoritarismo. - A autoridade eclesial ao servizo da verdade. - O relato bíblico «Susana, Daniel e os dous xuíces». - A verdade do ser humano e o sentimento de sinceridade. - O valor da verdade. 	<p>BLOQUE IV.</p> <p>1. Diferenciar entre autoridade positiva e autoritarismo.</p>	<p>1.1. Define e diferencia os termos autoridade legal e xusta, autoridade moral e autoritarismo.</p> <p>1.2. Identifica persoas que son autoridade na súa vida e explica como reconece nelas a verdade.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>2. Distinguir que a autoridade está ao servizo da verdade.</p>	<p>2.1. Localiza e xustifica tres acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.</p> <p>2.2. Recoñece e valora na Igrexa distintas figuras que son autoridade, polo servizo ou polo testemuño.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>3. Expresar o argumento e a mensaxe relixiosa e moral do relato bíblico «Susana, Daniel e os dous xuíces».</p>	<p>3.1. Sintetiza o argumento e a mensaxe relixiosa do relato bíblico «Susana, Daniel e os dous xuíces».</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>4. Reflexionar sobre a defensa da verdade do ser humano e a sinceridade.</p>	<p>4.1. Enumera acontecementos da historia nos que a Igrexa defendeu a verdade do ser humano.</p> <p>4.2. Analiza o seu nivel persoal de sinceridade.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>5. Indagar sobre o valor da verdade.</p>	<p>5.1. Participa nun disco- fórum sobre a verdade.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
-------------	-----------	-----------

<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- Escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...	- Participa en debates seguindo as pautas establecidas.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.	- Investiga en Internet para obter informacións.
<i>Aprender a aprender.</i>	Planificar os recursos necesarios e os pasos que cómpre realizar no proceso de aprendizaxe.	- Realiza propostas de traballo seguindo unhas pautas dadas.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- Logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de colaboración establecidos.	- Participa de forma cooperativa na preparación e desenvolvemento das propostas de grupo.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- Experimenta unha actitude positiva derivada da interiorización dos contidos aprendidos.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- Valora a importancia e as achegas da Igrexa na historia.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Tomar conciencia de como a Igrexa está ao servizo da verdade do ser humano.	- Mostra interese pola verdade e defensa do ser humano.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Descubrir a autoridade da Igrexa unida á misión de Xesús e ao servizo da verdade.	- Expresa que a autoridade eclesial está ao servizo da verdade.

UNIDADE 9: OS CRISTIÁNS E A CIVILIZACIÓN DO AMOR

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A misión da Igrexa no mundo. - Características da civilización do amor que constrúen os cristiáns por todo o mundo. - O relato bíblico «O ceo novo e a terra nova». - Espiritualidade ecolóxica e sentimento de eternidade. - O valor de cambiar o mundo. 	<p>BLOQUE IV.</p> <p>1. Resumir a misión da Igrexa e a súa relación co Reino de Deus.</p>	<p>1.1. Sintetiza por escrito en que consiste a misión da Igrexa e a súa relación co Reino de Deus.</p>	<p>CCL, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>2. Relacionar a misión do cristián coa construción do mundo.</p>	<p>2.1. Investiga e debate sobre as iniciativas eclesiásticas do seu contorno que colaboran na construción da civilización do amor.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>3. Indicar algunhas claves para interpretar correctamente o relato bíblico «O ceo novo e a terra nova».</p>	<p>3.1. Cumpre a ficha do relato bíblico «O ceo novo e a terra nova».</p> <p>3.2. Responde afirmacións erróneas con argumentos propios.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>4. Desenvolver e vivenciar a espiritualidade ecolóxica e o sentimento de eternidade.</p>	<p>4.1. Explica a importancia de valorar cada persoa, cada cousa e cada momento.</p> <p>4.2. Participa nun cine-fórum sobre a vida eterna.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CCEC</p>
	<p>BLOQUE IV.</p> <p>5. Comprender o valor de cambiar o mundo.</p>	<p>5.1. Interioriza e enumera comportamentos necesarios para cambiar o mundo.</p>	<p>CCL, CD, CAA, CSC, CSIEE, CCEC</p>

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
-------------	-----------	-----------

<i>Comunicación lingüística.</i>	Comprender o sentido dos textos escritos e orais.	- escoita, le e comprende os contidos e o relato bíblico da unidade.
	Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.	- expresa os seus sentimentos sobre o tema específico.
<i>Tratamento da información e competencia dixital.</i>	Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.	- investiga e presenta en formato dixital os contidos aprendidos.
<i>Aprender a aprender.</i>	Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...	- responde con propios argumentos a diversas opinións sobre un tema dado.
	Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...	- logra experiencias de aprendizaxes conscientes e gratificantes.
<i>Social e cidadá.</i>	Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.	- participa activamente no traballo colaborador e grupal.
<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Mostrar iniciativa persoal para comezar ou promover accións novas.	- propón medidas concretas para cambiar o mundo.
<i>Cultural e artística.</i>	Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.	- expresa a súa valoración sobre as achegas do cristianismo e da Igrexa católica ao servizo da civilización do amor.
<i>Cultural e histórica.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	- reconece a importancia da misión da Igrexa.
<i>Competencia humanizadora e ético moral.</i>	Coñecer e apreciar os valores e virtudes xerados na mensaxe e acontecemento cristián, que se realiza na Igrexa.	- mostra actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.

2º BACHARELATO

TEMPORALIZACIÓN

1º TRIMESTRE. • UNIDADES 1,2	2º TRIMESTRE • UNIDADES 3,4	3º TRIMESTRE • UNIDADES 5,6
--	---------------------------------------	---------------------------------------

UNIDADE 1: O DESCUBRIMENTO MÁIS IMPORTANTE

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Recoñecer a importancia e a universalidade do termo persoa.
- Coñecer e valorar o percorrido que realizou o ser humano ata a elaboración do termo persoa.
- Comprender a importancia decisiva que tivo a fe cristiá na definición deste concepto.
- Analizar o que o concepto de persoa significa e usar en todo o seu alcance o que se está afirmando cando se di que o ser humano é persoa.
- Relacionar o concepto de persoa co de dignidade e saber distinguir entre dignidade persoal e dignidade moral.

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<ul style="list-style-type: none"> - A orixe do concepto de «persoa». - Definición de per-soa. - Ser persoa. - O personalismo como corrente de pensamento a favor da persoa humana. 	<p>BLOQUE I. ANTROPOLOXÍA CRISTIÁ.</p> <p>1. Recoñecer e apreciar o carácter sexuado da persoa e a súa importancia para construír a súa identidade.</p>	<p>1.1. Comprende e respecta o significado bíblico da afirmación «home e muller creounos».</p> <p>1.2. Valora a diversidade sexual segundo a proposta cristiá.</p> <p>1.3. Adopta unha postura crítica ante propostas culturais contrarias á afirmación bíblica.</p>	<p>CCL</p> <p>CMCT</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSYC</p> <p>SIEP</p> <p>CEC</p>
---	--	--	--

UNIDADE 2: SER PERSOA, PARA QUE?

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Recoñecer a importancia e a universalidade do concepto de dignidade persoal que lle é inherente a todo ser humano.
- Asimilar, desenvolver e cultivar, xunto á dignidade persoal, a dignidade moral.
- Descubrir o sentido da dignidade do ser humano, partindo do seu creación, o valor da súa vida e a súa transcendencia.
- Analizar a relación da mensaxe bíblica sobre o ser humano coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- Respectar e valorar a coherencia persoal e as diferentes posturas e situacións nas que están en cuestión valores fundamentais en relación á vida.
- Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que sirva ao alumnado para afrontar situacións nas que existe un grave perigo contra a vida e a dignidade do ser humano.

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A importancia da dignidade do ser humano e a súa desprotección. - O mundo actual e a cuestión bioética. - As diversas incompreensións actuais respecto da vida. - Vida e dignidade, dúas realidades inseparables. 	<p>BLOQUE I. ANTROPOLOXÍA CRISTIÁ.</p> <p>2. Comprender e respectar os principios fundamentais da Igrexa respecto da vida.</p>	<p>2.1 Coñece e explica os diferentes problemas bioéticos relacionados coa orixe, o desenvolvemento e o final da vida.</p> <p>2.2 Posúe argumentos para defender ou dar razóns desde a posición cristiá ante situacións reais ou supostas que se propoñen en clase.</p> <p>2.3. Explica a razón profunda que ten a Igrexa para considerar fundamental o respecto á vida.</p>	<p>CCL</p> <p>CAA</p> <p>CSYC</p> <p>SIEP</p> <p>CEC</p>

UNIDADE 3: UN CAMIÑO POR ONDE TRANSITAR: A DSI

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Coñecer as respostas que proporciona a Doutrina Social da Igrexa (DSI) ante os problemas sociais, económicos e laborais que expón a sociedade.
- Descubrir a radical dimensión social da mensaxe cristiá.
- Valorar a voz da Igrexa católica no compromiso por defender con rigor e claridade a dignidade do home, os seus dereitos e a súa promoción.
- Distinguir a dimensión moral, ademais da legal e ética, da actuación humana.
- Familiarizarse coas encíclicas sociais do Maxisterio da Igrexa católica.
- Analizar a relación da fe coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- Recoñecer os contidos éticos da mensaxe cristiá e sabelos aplicar na construción da sociedade.
- Analizar os valores do cristianismo, contrastándoos cos valores dos humanismos do noso tempo.
- Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que sirva ao alumnado para dialogar con outras confesións relixiosas e coa cultura contemporánea.

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A DSI, a persoa e os seus dereitos. - A DSI e a vida. 	<p>BLOQUE II. DOCTRINA SOCIAL DA IGREXA.</p> <p>1. Recoñecer e apreciar o cambio que a Doutrina Social da Igrexa outorga á persoa e á vida.</p>	<p>1.1 Propón proxectos ou solucións que poderían levar a cabo nas políticas nacionais ou internacionais para facer o mundo máis humano.</p> <p>1.2. Entende, valora e coñece o papel dos cristiáns na vida pública.</p> <p>1.3. Adopta unha postura crítica e respectuosa ante as diferentes opcións políticas.</p>	<p>CCL</p> <p>CMCT</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSYC</p> <p>CEC</p>
<ul style="list-style-type: none"> - A DSI e o traballo. - A DSI e as relacións internacionais. - A DSI e a economía. - A DSI, guía do actuar cristián. 	<p>2. Deducir as consecuencias que implica a Doutrina Social da Igrexa no traballo, as relacións internacionais e a economía.</p>	<p>2.1 Descubre, valora e xustifica o sentido humanizador que ten o traballo.</p> <p>2.2. Entende o papel da economía e adopta unha postura crítica ante os diversos modelos económicos.</p> <p>2.3. Valora todos os intentos que se fomenten sobre o diálogo e o respecto para alcanzar a paz e a cooperación.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSYC</p> <p>SIEP</p> <p>CEC</p>

UNIDADE 4: HUMANIZAR A CIENCIA E A TÉCNICA

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Incorporar o saber da fe no conxunto dos demais saberes, dado o carácter científico da ensinanza da relixión.
- Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinais da Igrexa.

- Descubrir o sentido da dignidade do ser humano, partindo da súa creación, o valor da súa vida e a súa transcendencia.
- Analizar a relación da fe coa cultura actual, valorando a súa aportación mutua.
- Descubrir a complementariedade de saberes e da linguaxe científica e relixiosa para asomarse e tratar de abordar a complexidade do real.
- Reflexionar sobre unha concepción para o home da ciencia e a técnica.

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Un mundo de ciencia e de técnica. - Os límites da ciencia. - Achegas dos investigadores cristiáns á ciencia e á técnica no contexto actual. 	<p>BLOQUE III. RELACIÓN ENTRE A RAZÓN, A CIENCIA E A FE.</p> <p>1. Recoñecer o valor social das achegas realizadas polos investigadores cristiáns.</p>	<p>1.1. Selecciona, estuda e expón a biografía dun investigador cristián resaltando as súas achegas ao ámbito da ciencia e a técnica.</p> <p>1.2. Coñece e valora o aprecio e o recoñecemento da Igrexa pola ciencia.</p> <p>1.3. Coñece e valora o aprecio e o recoñecemento da Igrexa</p>	<p>CCL</p> <p>CMCT</p> <p>CD</p> <p>CAA</p> <p>CSYC</p> <p>CEC</p>

		pola tecnoloxía.	
--	--	------------------	--

UNIDADE 5: EU TEÑO DEREITOS

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrinais da Igrexa.
- Recoñecer os contidos éticos da mensaxe cristiá e sabelos aplicar na construción da sociedade.
- Analizar os valores do cristianismo, contrastándoos cos valores dos humanismos do noso tempo.
- Conseguir progresivamente unha síntese coherente e vital da mensaxe cristiá que sirva ao alumnado para dialogar con outras confesións relixiosas e a cultura contemporánea.
- Entender a posición firme da Igrexa respecto da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.
- Comprender a mutua relación que existe entre dereitos e deberes na vida de todo ser humano.

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
- A acción evanxelizadora da Igrexa e a promoción dos dereitos humanos.	BLOQUE IV. A IGREXA XERADORA DE CULTURA Ao longo da HISTORIA. 1. Recoñecer os esforzos que a Igrexa realizou ao longo dos séculos para que se respecte a dignidade do ser humano e os	1.1 Nomea e explica situacións históricas nas que a Igrexa defendeu con radicalidade ao home e xustifica a elección realizada. 1.2. Coñece e acepta as limitacións existentes na	CCL CD CCA SIEP CEC

	seus dereitos.	Declaración Universal dos Dereitos Humanos. 1.3. Esfórzase por levar á práctica no seu ambiente cotián os DDHH reforzándoos cun coñecemento práctico do evanxeo.	
--	----------------	---	--

UNIDADE 6: A FE ESTÁ DE MODA

OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Recoñecer a importancia e a universalidade do fenómeno relixioso nas diferentes culturas e, en particular, no cristianismo.
- Asimilar, desenvolver e cultivar a dimensión relixiosa do home como ser aberto á transcendencia.
- Sintetizar os contidos fundamentais da mensaxe cristiá desde as fontes bíblicas e doutrianis da Igrexa.
- Coñecer os trazos esenciais da arte inspirado pola fe cristiá.
- Espertar o sentido crítico, o gusto e a contemplación das obras de arte baseadas na fe.
- Comprender o papel desempeñado pola relixión cristiá como xeradora de cultura e arte.

CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
----------	-------------------------	--------------------------------------	----

<p>- A expresión da fe xera beleza a través da arte.</p>	<p>BLOQUE IV. A IGREXA XERADORA DE CULTURA Ao longo da HISTORIA.</p> <p>2. Comprender que algunhas creacións culturais son expresión da fe.</p>	<p>2.1. Selecciona obras de arte, investiga sobre o autor e descobre o seu sentido relixioso. Confecciona un material creativo que permita coñecer a eses artistas.</p> <p>2.2. Entende e valora a relación existente entre arte e fe.</p> <p>2.3. Analiza e valora a presenza dos temas relixiosos e sociais no cinema.</p>	<p>CCL</p> <p>CD</p> <p>CCA</p> <p>CSYC</p> <p>SIEP</p> <p>CEC</p>
--	---	--	--

COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<p><i>Comunicación lingüística.</i></p>	<p>Comprender o sentido dos textos escritos e orais.</p>	<p>Comprende os contidos de cada unha das seccións da unidade.</p>
	<p>Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.</p>	<p>Emprega adecuadamente a linguaxe nas súas reflexións e exposicións.</p>
<p><i>Tratamento da información e competencia dixital.</i></p>	<p>Empregar distintas fontes para a procura de información.</p>	<p>Usa as tecnoloxías adecuadamente para o desenvolvemento das actividades que o requiren.</p>
<p><i>Aprender a aprender.</i></p> <p><i>Social e cidadá.</i></p>	<p>Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.</p>	<p>Realiza actividades seguindo unhas pautas dadas.</p>
	<p>Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas?</p>	<p>Logra experiencias de aprendizaxe conscientes e gratificantes.</p>

<i>Autonomía e iniciativa persoal.</i>	Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.	Desenvolve o valor da espiritualidade.
<i>Cultural e artística.</i>	Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.	Selecciona con criterio propio para o bo termo das cuestións expostas.
<i>Cultural e histórica.</i>	Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.	Desenvolve a propia capacidade artística a través da expresión plástica.
<i>Competencia humanizadora e ético- moral.</i>	Valorar os diversos núcleos temáticos que conforman a síntese teolóxica.	Mostra interese e curiosidade polos relatos bíblicos.
<i>Competencia de sentido transcendente.</i>	Concibir unha escala de principios e valores propia e actuar conforme a ela.	Mostra unha actitude motivadora para o desenvolvemento de valores xenuinamente cristiáns.
<i>Comunicación lingüística.</i>	Valorar a espiritualidade como dimensión humana.	Valora o sentido e a finalidade da Igrexa ao servizo da humanización.

21. ANEXOS.

1. AUTOEVALUACIÓN DO NIVEL DE DESENVOLVEMENTO NO APARTADO «EXPERIENCIAS HUMANAS E CRISTIÁNS»

Título da experiencia	¿Entendín o seu significado?			¿Podo explicala coas miñas propias palabras?			¿Podo responder ás cuestións que se formulan?		
	Ben	Regular	Mal	Ben	Regular	Mal	Ben	Regular	Mal
O mito da caixa de Pandora									
San Francisco de Asís, patrón dos ecoloxistas									
Conto: <i>O viaxeiro</i>									
Conto de Azorín: <i>O primeiro milagre</i>									
Dous bos corazóns									
Experiencias próximas á morte (ECM)									
¿Débese bautizar Antonio?									
María del Pino, de atleta a misioneira									
A Confirmación de Tamara Falcó									

Elixe unha das experiencias e debuxa un símbolo que a represente

2. RÚBRICA SOBRE AS APRENDIZAXES DOS CONTIDOS DA UNIDADE DIDÁCTICA.

	4	3	2	1
A INTRODUCCIÓN DO APARTADO	Describe de forma precisa o contido principal do tema. Se expresa empregando un vocabulario específico e apropiado ao contido.	Describe de forma elemental o contido principal do tema. Se expresa empregando un vocabulario axustado ao contido.	Describe de forma confusa o contido principal do tema. Se expresa empregando un vocabulario pouco apropiado.	Non describe de forma acertada o contido principal do tema. Non se expresa empregando un vocabulario apropiado.
DESENVOLVEMENTO DOS CONTIDOS: EPÍGRAFES	Comprende adecuadamente os contidos de cada epígrafe. Resume cada apartado detalladamente. Realiza mapas conceptuais e esquemas. Extrae ensinanzas que sabe aplicar a súa vida persoal.	Comprende basicamente os contidos de cada epígrafe. Resume cada apartado de forma elemental. Completa mapas conceptuais e esquemas. Extrae ensinanzas que sabe aplicar a súa vida persoal.	Comprende de forma pouco precisa los contidos de cada epígrafe. Lle costa completar frases a partir de expresións ou palabras relacionadas co contido. Extrae algunhas ensinanzas dos contidos.	Non comprende con claridade os contidos de cada epígrafe. Lle costa completar frases a partir de expresións ou palabras relacionadas co contido. Non obtén ensinanzas dos contidos.
VOCABULARIO E ¿SABÍAS QUE...?	Amosa interese e comprende o vocabulario específico do novo tema. Emprega axeitadamente o vocabulario nas súas exposicións. Sintetiza os conceptos clave do apartado «¿Sabías que...?» de cada unidade de forma precisa.	Comprende o vocabulario específico do novo tema. Emprega ocasionalmente o vocabulario nas súas exposicións. Sintetiza os conceptos clave do apartado «¿Sabías que...?» de cada unidade de forma básica.	Amosa pouco interese polo vocabulario específico do novo tema. Apenas emprega o vocabulario nas súas exposicións. Ten dificultade en sintetizar os conceptos clave do apartado «¿Sabías que...?» de cada unidade.	Non amosa interese polo vocabulario específico do novo tema. Non emprega o vocabulario nas súas exposicións. Ten dificultade en sintetizar os conceptos clave do apartado «¿Sabías que...?» de cada unidade.
IMAXEN, MAPAS E ESQUEMAS	Interpreta de xeito eficaz e precisa as imaxes, os mapas conceptuais e os esquemas presentes na dobre páxina de contidos.	Interpreta axeitadamente as imaxes, os mapas conceptuais e os esquemas presentes na dobre páxina de contidos.	Ten algunha dificultade en interpretar axeitadamente as imaxes, os mapas conceptuais e os esquemas presentes na dobre páxina de contidos.	Ten serios problemas á hora de interpretar axeitadamente as imaxes, os mapas conceptuais e os esquemas presentes na dobre páxina de contidos.

3. DIANA DE AUTOAVALIACIÓN DOS COÑECEMENTOS SOBRE A BIBLIA

Colorea cada queixiño da cor que expresa mellor o que sabes.

Verde. Si

Amarelo. Regular

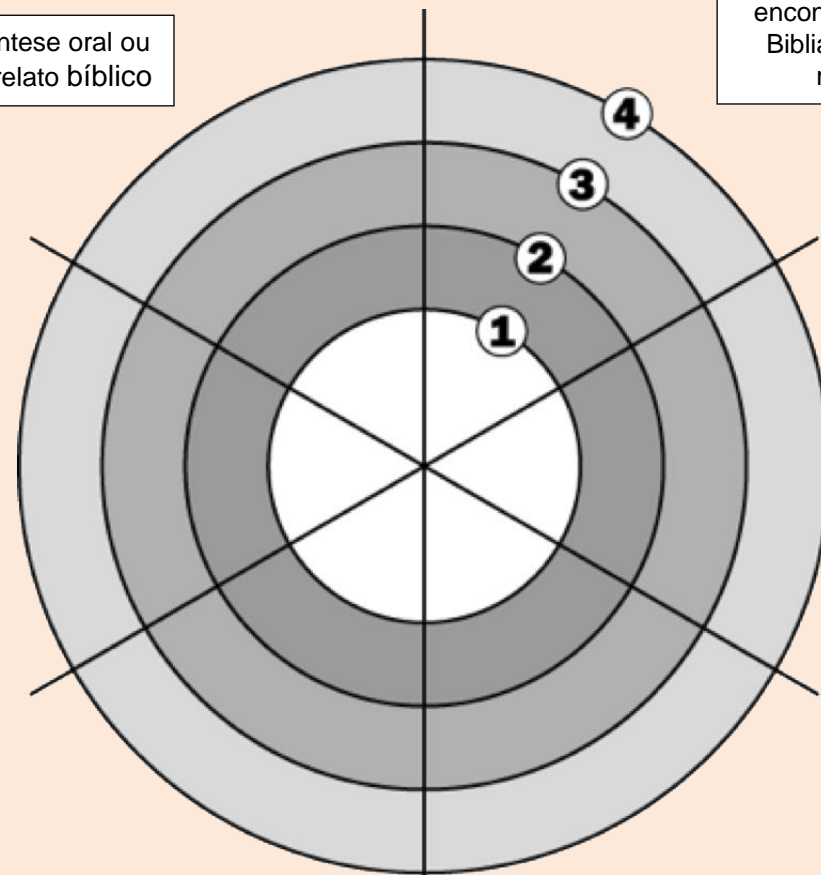
Vermello. Non

Realizo unha síntese oral ou escrita sobre o relato bíblico

Conozo onde se encontra o texto na Biblia e cando se redactou

Interpreto a imaxe referente a este apartado

Enumero e ofrezco datos sobre os principais protagonistas do relato

Podo extraer
enseñanzas presentes
no texto bíblico

Explico, coas miñas
propias palabras,
claves para
interpretar este relato

4. ESCALA DE OBSERVACIÓN DAS APRENDIZAXES SOBRE A RELACIÓN COS DEMÁIS

ALUMNO/A:	MOI BEN	BEN	REGULAR	MAL
Participa de forma cooperativa na elaboración de traballos de parella e de grupo.				
Toma decisións sobre a forma de desenvolver os traballos.				
Intervén nos debates didácticos de grupo.				
Aporta ideas e propostas de mellora sobre algunhas normas establecidas no funcionamento da clase de Relixión.				
Favorece o traballo nun clima de confianza e colaboración mediante comportamentos de respecto, valoración e sentido do humor.				
Enumera as tarefas escolares nas que colabora.				
Expón os conflitos que xorden entre os compañeiros e as compañeiras.				
Expresa principios e valores da convivencia social.				

6. COAVALIACIÓNS DAS ACTIVIDADES DE «APRENDER A EMPRENDER» RELACIONADAS COA INTELIXENCIA EMOCIONAL

Título da unidade didáctica e da actividade:		Compoñentes do grupo:
PREGUNTAS	O MEU GRUPO	OUTROS GRUPOS
¿Que fixestes?? Describe os pasos.		
¿Que vos resultou máis difícil? Explica o porqué.		
¿Como poderías melloralo?		
¿Que aprendestes?		
¿Que nota lle poñerías? (Do 1 ao 5)		

Compara as túas respostas coas doutros grupos. ¿Que similitudes e que diferenzas observades?

Nome e Apelidos: _____ Curso: _____ Data: _____

1. RÚBRICA PARA AVALIAR OS APUNTES DE CLASE

	EXCELENTE	MOI AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	ESCASO
APUNTES	Os apuntes están escritos, organizados e ordenados con moito coidado.	Os apuntes están escritos e teñen certa organización.	Os apuntes están escritos.	Os apuntes están escritos solo con axuda dun compañeiro ou compañeira ou do profesorado cando llo recorda	Carece de apuntes.
CANTIDADE DE INFORMACIÓN	Ten información de todos os temas e preguntas tratados.	Ten información de todos os temas e da maioría das preguntas tratadas.	Ten información de case todos os temas e preguntas tratados.	Ten información de algún dos temas e preguntas tratados.	No ten información ou esta é moi escasa.
ORGANIZACIÓN	A información está moi ben organizada con parágrafos ben redactados e con subtítulos.	A información está organizada con parágrafos ben redactados.	A información está organizada, pero os parágrafos non están ben redactados.	A información proporcionada non parece estar organizada.	A información carece de estrutura de redacción.
IDEAS RELEVANTES	A información está claramente relacionada co tema principal e proporciona varias ideas secundarias ou exemplos.	A información ten as ideas principais e unha ou dúas ideas secundarias.	A información ten as ideas principais pero non as secundarias.	A información ten algunha das ideas principais.	A información non ten ideas principais.
GRAMÁTICA E ORTOGRAFÍA	Non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Case non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen dous erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen máis de tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.

INFORMACIÓN GRÁFICA, DEBUXOS, ILUSTRACIÓNS, ETC.	Os diagramas e ilustracións están ben construídos, ordenados e contribúen á comprensión do tema.	Os diagramas e ilustracións están ben construídos e contribúen á comprensión do tema	Os diagramas e ilustracións están ben construídos e contribúen, en ocasións, á comprensión do tema	Os diagramas e ilustracións non sempre están ben construídos e non sempre contribúen á comprensión do tema.	Non ten diagramas nin ilustracións.	
---	--	--	--	---	-------------------------------------	--

Nome e Apelidos: _____ Curso: _____ Data: _____

2. RÚBRICA PARA AVALIAR A RESOLUCIÓN INDIVIDUAL DE EXERCICIOS

	EXCELENTE	MOI AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	ESCASO
NÚMERO DE EXERCICIOS RESOLTOS	Realiza o 90 % dos exercicios que se propoñen.	Realiza entre o 90 % e o 80 % dos exercicios que se propoñen.	Realiza entre o 80 % e o 70 % dos exercicios que se propoñen.	Realiza entre o 70 % e o 60 % dos exercicios que se propoñen.	Realiza menos do 60 % dos exercicios que se propoñen.
PROCEDIMENTO E RESULTADOS DOS EXERCICIOS RESOLTOS	Desenrola o procedemento, o detalla, o presenta organizadamente e obtén o resultado correcto.	Desenrola o procedemento, o detalla, o presenta pouco organizado e obtén o resultado correcto.	Desenrola o procedemento, o detalla, non o organiza e obtén o resultado correcto.	Desenrola o procedemento e obtén o resultado correcto.	Non desenrola o procedemento e non obtén o resultado correcto.

Nome e Apelidos: _____ Curso: _____ Data: _____

3. RÚBRICA PARA A AVALIACIÓN DUN EXAME

	EXCELENTE	MOI AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	ESCASO
PRECISIÓN NAS RESPPOSTAS	Todas as respostas desenrolan o tema con claridade, precisión e concisión.	Case todas as respostas desenrolan o tema con claridade, precisión e concisión.	A maioría das respostas desenrolan o tema con claridade, precisión e concisión.	Poucas respostas desenrolan o tema con claridade, precisión e concisión.	Ningunha das respostas desenrolan o tema con claridade, precisión e concisión.
PRESENTACIÓN	Todas as respostas están presentadas con limpeza e pulcritude.	Case todas as respostas están presentadas con limpeza e pulcritude.	A maioría das respostas están presentadas con limpeza e pulcritude.	Poucas respostas están presentadas con limpeza e pulcritude.	A maioría das respostas non están presentadas con limpeza e pulcritude.

NÚMERO DE PREGUNTAS RESPONDIDAS	Todas as preguntas están respondidas.	Respondeu polo menos o 90 % das preguntas.	Respondeu polo menos o 80 % das preguntas.	Respondeu polo menos o 70 % das preguntas.	Respondeu unha porcentaxe menor do 70 % das preguntas.	
GRAMÁTICA E ORTOGRAFÍA	Non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez.	Case non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación e o texto lese con fluidez	Existen dous erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación, e o texto ten algunha dificultade para entenderse.	Existen tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación, e o texto enténdese con dificultade.	Existen máis de tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación, e o texto non se entende.	

Nome e Apelidos: _____ Curso: _____ Data: _____

4. RÚBRICA PARA AVALIAR MAPAS CONCEPTUAIS

	EXCELENTE	MOI AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	ESCASO	
EXPOSICIÓN DOS ASPECTOS IMPORTANTES	Contén todos os aspectos importantes do tema ou temas, expostos de forma clara e ordenada.	Contén un 80 % dos aspectos importantes do tema ou temas, expostos de forma clara e ordenada.	Contén un 75 % dos aspectos importantes do tema ou temas, expostos de forma clara e ordenada	Contén un 50 % dos aspectos importantes do tema ou temas, pero non se encontran expostos de forma clara e ordenada.	Contén menos dun 50 % dos aspectos importantes do tema ou temas, pero non se encontran expostos de forma clara e ordenada	
PRESENTA XERARQUÍAS	Presenta todos os aspectos importantes dos contidos en xerarquías, polo menos ata un terceiro ou cuarto nivel.	Presenta un 80 % dos aspectos importantes dos contidos en xerarquías, polo menos ata un terceiro ou cuarto nivel.	Solo contén un 50 % dos aspectos importantes dos contidos en xerarquías, polo menos ata un terceiro ou cuarto nivel.	Non contén xerarquías de terceiro nivel.	Contén xerarquías de primeiro nivel e algunhas de segundo nivel.	

EXEMPLOS	Propón exemplos claros relacionados co tema e mencionados durante a explicación deste, e aporta algúns novos.	Propón exemplos claros relacionados co tema e mencionados durante a explicación deste, pero non aporta novos.	Propón exemplos pero non todos están relacionados co tema.	Propón exemplos non relacionados co tema.	Non propón exemplos.
TIPOS DE UNIÓN E ENLACES	Todos os conceptos que o requiren teñen unións cruzadas.	Un 80 % dos conceptos que o requiren teñen unións cruzadas.	So un 60%. que o requiren teñen unións cruzadas.	Menos do 50 %. que o requiren teñen unións cruzadas.	Non hai unións cruzadas.
PROPOSICIÓNS	As ideas principais levan proposicións.	O 80 % das ideas principais levan proposicións	So o 60 % das ideas principais levan proposicións	Menos do 50 % das ideas principais levan proposicións	Ningunha idea principal leva proposicións.
CONEXIÓN DE CONCEPTOS	Todos os conceptos presentan as conexións adecuadas cos seguintes.	Un 80 % presentan as conexións adecuadas cos seguintes dos conceptos	So o 60 % dos conceptos presentan unha conexión adecuada cos seguintes.	Menos do 50 % presentan as conexións adecuadas cos seguintes	Non hai conexións adecuadas.

Nome e Apelidos: _____ Curso: _____ Data: _____

5. RÚBRICA PARA AVALIAR A REDACCIÓN E A PRESENTACIÓN DE TRABALLOS ESCRITOS

	EXCELENTE	MOI AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	ESCASO
REDACCIÓN	O traballo está ben estruturado e cumpre na súa totalidade coa estrutura de introdución, desenrolo e conclusión.	O traballo encóntrase ben estruturado nun 80 % e cumpre na súa totalidade coa estrutura de introdución, desenrolo e	O traballo encontrase ben estruturado nun 50% e cumpre na súa totalidade coa estrutura de introdución, desenrolo e	O traballo encontrase ben estruturado nun 50% e non cumpre na súa totalidade coa estrutura de introdución,	O traballo non está estruturado e non ten introdución, desenrolo e conclusión.

		conclusión	conclusión	desenrolo e conclusión		
ORTOGRAFÍA	O texto non presenta erros ortográficos (puntuación, acentuación e gramática).	O texto ten menos de 3 erros ortográficos (puntuación, acentuación e gramática).	O texto ten entre 4 e 6 erros ortográficos (puntuación, acentuación e gramática).	O texto ten entre 6 e 10 erros ortográficos (puntuación, acentuación e gramática).	O texto ten máis de 10 erros ortográficos.	
EXTENSIÓN	O exercicio escrito adáptase á extensión esixida (2, 3 o 4 páxinas).	O exercicio escrito presenta media páxina máis da extensión esixida.	O exercicio escrito presenta unha páxina máis da extensión esixida.	O exercicio escrito presenta dous páxinas máis da extensión esixida.	O exercicio escrito presenta máis de dous páxinas máis da extensión esixida.	
CONTIDO	Abórdase o contido que se pediu.	Nalgúns parágrafos non se aborda nada o contido que se pediu.	Un 60 % do texto non ten relación co contido que se pediu.	Algúns parágrafos fan alusión ao tema pedido.	So se menciona o tema pedido, pero non se aborda.	
ARGUMENTACIÓN DE IDEAS	Presenta ideas ben argumentadas e sen erros.	Presenta ideas ben argumentadas pero con algún erro.	Presenta ideas que argumenta con debilidade.	Presenta ideas sen argumentar.	Non presenta ideas e as que presenta non están argumentadas.	
PRESENTACIÓN E LIMPEZA	O traballo está presentado con pulcritude e limpeza.	O traballo está presentado con pulcritude pero ten un tachón.	O traballo está presentado con pulcritude pero ten dous ou tres tachóns.	O traballo ten dobreces e máis de tres tachóns.	O traballo está presentado cun gran número de dobreces e tachóns.	
TEMPO DE ENTREGA	A entrega realízase na data indicada.	A entrega realízase cun día de retraso.	A entrega realízase con dous días de retraso.	A entrega realízase con tres días de retraso	A entrega realízase despois de pasados tres días da data indicada.	

Nome e Apelidos: _____ Curso: _____ Data: _____

6. RÚBRICA PARA AVALIAR A EXPOSICIÓN ORAL DE TRABALLOS

	EXCELENTE	MOI AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	ESCASO
PRESENTACIÓN	O estudante preséntase de xeito formal e da a coñecer o tema da presentación e o obxectivo que pretende.	O estudante preséntase de forma rápida e da a coñecer o tema da presentación e o obxectivo que pretende.	O estudante preséntase de forma rápida e comeza a súa exposición sen mencionar o tema do que trata.	O estudante preséntase sen dicir o seu nome e menciona o tema de forma moi xeral.	O estudante empeza a súa exposición sen facer unha presentación inicial.
EXPRESIÓN ORAL	Utiliza un vocabulario adecuado e a exposición é coherente coas ideas expostas.	O vocabulario é adecuado e a exposición é clara na presentación das ideas expostas.	Fáltalle vocabulario e ten algún problema para expresar correctamente as súas ideas	Ten un vocabulario moi básico e problemas para transmitir con claridade as súas ideas	Ten un vocabulario moi básico e non logra transmitir con claridade as súas ideas.
VOLUME DE VOZ	O seu volume de voz é adecuado, suficientemente alto como para ser escoitado dende todas as partes do aula, sen ter que gritar	O seu volume de voz é adecuado e alto para ser escoitado por todos, aínda, ás veces, cando dúbida, baixa o volume.	Non é escoitado por toda a aula cando fala en voz alta, agás si se sente moi seguro e aumenta o seu volume de voz por uns segundos.	O seu volume de voz é medio e ten dificultades para ser escoitado por todos na aula.	O seu volume de voz é moi baixo como para ser escoitado por todos na aula
EXPRESIVIDADE	As súas expresións faciais e a súa linguaxe corporal xeneran un forte interese e entusiasmo sobre o tema nos outros.	As súas expresións faciais e a súa linguaxe corporal xeneran en moitas ocasións interese e entusiasmo, aínda que algunhas veces pérdese e non presenta toda a información.	As súas expresións faciais e a súa linguaxe corporal xeneran en algunhas ocasións interese e entusiasmo, aínda que algunhas veces non presenta toda a información.	As súas expresións faciais e a súa linguaxe corporal mostran unha actitude pasiva e non xeneran moito interese, pero algunhas veces, cando fala de algo que lle gusta moito, é capaz de mostrar algo de entusiasmo.	Moi pouco uso de expresións faciais ou linguaxe corporal. Non xenera interese no xeito de falar.

INCLUSIÓN DOS ASPECTOS RELEVANTES	Expón claramente o traballo e aporta referencias aos coñecementos traballados.	Expón claramente o traballo, pero non relaciona toda a exposición cos coñecementos traballados.	Expón claramente o traballo, pero non relaciona cos coñecementos traballados.	Ten dificultade para expoñer o traballo porque non entende os coñecementos traballados.	Non expón o traballo nin coñece os conceptos traballados necesarios para a súa realización.
EXPLICACIÓN DO PLAN DE TRABALLO	Explica cada paso con detalle, con lóxica e cronoloxicamente na orde na que o realizou.	Explica todos os pasos claramente, pero liouse un pouco ca orde.	Explica todos os pasos claramente, pero liouse na orde e foi necesario reorganizarlle a través de preguntas.	Presenta dificultade á hora de diferenciar os pasos que deu e necesita axuda para explicalos con claridade.	Non identifica os pasos que deu nin é capaz de reconducir o discurso de forma guiada.
RECURSOS DIDÁCTICOS	A exposición se acompaña con soportes audiovisuais en diversos formatos, especialmente atractivos e de moita calidade.	Soporte visual axeitado e interesante na súa xusta medida.	Soporte visual axeitado.	Soporte visual non axeitado.	Sen soporte visual.
TEMPO	O alumno utilizou o tempo axeitado e pechou correctamente a súa presentación.	O alumno utilizou un tempo axustado ao previsto, pero cun final precipitado ou excesivamente longo por falta de control de tempo.	O alumno utilizou o tempo axeitado, pero faltoulle pechar a súa presentación; ou ben non utilizou o tempo axeitado, pero incluíu todos os puntos da súa presentación.	Excesivamente longo o insuficiente para poder desenrolar o tema correctamente.	O alumno esqueceu por completo o tempo que tiña e saíuse do tema.

Nome e Apelidos: _____

Curso: _____ Data: _____

7. RÚBRICA PARA AVALIAR O RESUME DUNHA LECTURA CRÍTICA

EXCELENTE	MOI AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	ESCASO
-----------	--------------	---------------	--------	--------

CLARIDADE NA EXPOSICIÓN DAS IDEAS	As ideas están ben estruturadas en parágrafos claramente definidos e acordes cas ideas máis importantes del texto.	A estrutura dos parágrafos está acorde coas ideas do texto.	A estrutura dos parágrafos é sinxela, pero correcta, acorde coas ideas do texto.	A estrutura está pouco definida.	O texto non ten estrutura lóxica nos seus parágrafos ou simplemente non se fai separación de ideas mediante parágrafos; é un so parágrafo sen estrutura.
CRÍTICA	Analiza todas as ideas que expón o autor, establece comparacións con outros autores e textos, e proporciona a súa opinión acerca do tema, fundamentada no coñecemento deste e documentada con outras lecturas.	Analiza todas as ideas que expón o autor, establece comparacións con outros autores e textos, e proporciona a súa opinión acerca do tema, pero non está ben fundamentada no coñecemento deste e non está documentada con outras lecturas.	Identifica as ideas do autor, as analiza e as desenrola pero sen comentarios.	Identifica as ideas do autor, pero non as analiza e non as comprende con claridade.	Non identifica as ideas do autor e mostra confusión de ideas.
FONTE	A fonte está citada correctamente.	A fonte está citada, pero falta un dato.	A fonte está citada, pero faltan algúns datos.	A fonte está citada, pero de xeito incorrecta: inclúe datos que non corresponden e omite outros que si son importantes segundo o establecen as metodoloxías.	A fonte non está citada ou está mal citada, de tal xeito que é imposible acceder a ela coa información proporcionada.
GRAMÁTICA E ORTOGRAFÍA	Non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Case non hai erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen dous erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.	Existen máis de tres erros gramaticais, ortográficos ou de puntuación.

EXTENSIÓN	A extensión do texto é a adecuada, pois presenta a totalidade de ideas importantes do contido lido, ademais dunha reflexión do alumno ou da alumna.	A extensión do texto é adecuada, pois presenta case a totalidade de ideas importantes do contido.	A extensión do texto é pouco adecuada, pois é lixeiramente corto ou lixeiramente extenso.	A extensión do texto é inadecuada, pois non trata a totalidade das ideas do contido ou ben é máis extenso do conveniente.	A extensión do texto é completamente inadecuada: é demasiado breve ou demasiado extenso.	
------------------	---	---	---	---	--	--

Nome e Apelidos: _____ Curso: _____ Data: _____

8. RÚBRICA PARA AVALIAR UN DEBATE

	EXCELENTE	MOI AVANZADO	SATISFACTORIO	BÁSICO	ESCASO
DEFENSA DA SÚA POSTURA	Mantén a defensa da súa postura ao longo de todo o debate.	Mantén a defensa da súa postura nun 80% do tempo de debate.	Mantén a defensa da súa postura nun 60 % do debate	Mantén a defensa da súa postura menos do 60% do tempo de debate.	Non mantén a defensa da súa postura durante o debate.
CAPACIDADE DE ESCOITAR AOS SEUS COMPAÑEIROS	Escoita aos seus compañeiros atentamente e analiza os seus argumentos.	Escoita aos seus compañeiros e analiza os seus argumentos	Escoita aos seus compañeiros atentamente , pero se distrae en ocasións e non analiza os seus argumentos.	Escoita aos seus compañeiros atentamente , pero se distrae a metade do tempo e non analiza os seus argumentos.	Non escoita aos seus compañeiros nin analiza os seus argumentos.
RESPECTO DO USO DA PALABRA E DAS IDEAS DOS DEMÁIS	Sempre espera a súa quenda para facer uso da palabra e o solicita con respecto e con orde. Respecta sempre as opinións dos demais.	Sempre espera a súa quenda para facer uso da palabra e o solicita con respecto pero non con orde. Respecta as opinións dos demais.	En máis de tres ocasións non espera a súa quenda para facer uso da palabra e, cando o solicita o fai con respecto pero non con orde. Respecta as opinións dos demais.	En máis de tres ocasións non espera a súa quenda para facer uso da palabra e, cando o solicita, non o fai con respecto nin con orde. Non respecta as opinións dos demais.	Sempre interrompe para facer uso da palabra e non respecta as opinións dos demais.

VOCABULARIO	Utiliza un vocabulario adecuado e a exposición é coherente coas ideas expostas.	O vocabulario é adecuado e a exposición é clara na presentación das ideas expostas.	Fáltalle vocabulario e ten algún problema para expresar correctamente as súas ideas.	Ten un vocabulario moi básico e problemas para transmitir con claridade as súas ideas.	Ten un vocabulario moi básico e non logra transmitir con claridade as súas ideas.	
ARGUMENTACIÓN	Todas as ideas expostas están ben argumentadas.	Unha das ideas non está ben argumentada.	Dúas das ideas non están ben argumentadas.	Máis de tres ideas non están ben argumentadas.	Ningunha idea está ben argumentada.	
DOMINIO DO TEMA	Mostra coñecemento profundo e dominio total do tema.	Mostra coñecemento e dominio total do tema.	O coñecemento e o dominio do tema é regular.	O coñecemento e o dominio do tema é malo.	Non mostra coñecemento nin dominio do tema.	
REFERENCIAS A AUTORES	Cita máis de tres referencias relevantes durante a súa participación.	Cita tres referencias relevantes durante a súa participación.	Cita dúas referencias durante a súa participación e só unha foi relevante.	Cita só unha referencia durante a súa participación e non foi relevante.	Non cita referencias durante a súa participación.	
VOLUME DO TONO DE VOZ	O seu volume de voz é adecuado, suficientemente alto como para ser escoitado dende todas as partes do aula, sen ter que berrar.	O seu volume de voz é adecuado e alto para ser escoitado por todos, aínda, ás veces, cando dúbida, baixa o volume.	Non é escoitado por toda a aula cando fala en voz alta, agás si se sente moi seguro e aumenta o seu volume de voz por uns segundos.	O seu volume de voz é medio e ten dificultades para ser escoitado por todos na aula.	O seu volume de voz é moi baixo como para ser escoitado por todos na aula.	

1. RÚBRICA PARA AVALIAR O TRATAMENTO DA DIVERSIDADE INDIVIDUAL

	TRATAMIENTO DA DIVERSIDADE INDIVIDUAL	MEDIDAS PARA A DIVERSIDADE	GRAO DE CONSECUCIÓN
DIVERSIDADE NA COMPRENSIÓN	No ten ningunha dificultade para entender os contidos.	Seleccionar contidos con un grao maior de dificultade.	
	Entende os contidos, pero, en ocasións, resúltanlle difíciles.	Seleccionar os contidos significativos de acordo a súa realidade.	
	Ten dificultades para entender os contidos que se expoñen.	Seleccionar os contidos mínimos e expoñelos simplificando a linguaxe e a información gráfica.	
DIVERSIDADE DE CAPACIDADE DE DESENVOLVEMENTO	No ten dificultades (alumnos e alumnas de altas capacidades).	Potenciar estas a través de actividades que lle permitan poñer en xogo as súas capacidades.	
	Ten pequenas dificultades.	Propoñer tarefas nas que a dificultade sexa progresiva de acordo ás capacidades que se van adquirindo.	
	Ten dificultades.	Seleccionar aquelas tarefas de acordo ás capacidades do alumnado, que permitan alcanzar os contidos mínimos esixidos.	
DIVERSIDADE DE INTERESE E MOTIVACIÓN	Mostra un gran interese e motivación.	Seguir potenciando esta motivación e interese.	
	O seu interese e motivación non destacan.	Fomentar o interese e a motivación con actividades e tarefas variadas.	
	Non ten interese nin motivación.	Fomentar o interese e a motivación con actividades e tarefas máis procedimentais e próximo a súa realidade.	

DIVERSIDADE NA RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS	Atopa solucións aos problemas que se expoñen en todas as situacións.	Seguir fomentando esta capacidade.	
	Atopa solucións aos problemas que se expoñen nalgúns situacións.	Propoñer problemas cada vez con maior grado de dificultade.	
	Ten dificultades para resolver problemas nas situacións que se expoñen.	Propoñer problemas de acordo as súas capacidades para ir desenrolándoas.	
DIVERSIDADE NA COMUNICACIÓN	Exprésase de forma oral e escrita con claridade e corrección.	Propoñer tarefas que sigan perfeccionado a expresión oral e a escrita.	
	Ten algunha dificultade para expresarse de forma oral e escrita.	Propoñer algunhas tarefas e debates nos que o alumnado teña que utilizar expresión oral e escrita co fin de melloralas.	
	Ten dificultades para expresarse de forma oral e escrita.	Propoñer actividades co nivel necesario para que o alumnado adquira as ferramentas necesarias que lle permitan mellorar.	

2. RÚBRICA PARA AVALIAR O TRATAMENTO DA DIVERSIDADE NO GRUPO

	TRATAMIENTO DA DIVERSIDADE NO GRUPO	MEDIDAS PARA A DIVERSIDADE	GRAO DE CONSECUCCIÓN
DE COMUNICACIÓN	A comunicación docente-grupo non presenta grandes dificultades.	Non se necesitan medidas.	
	A comunicación docente-grupo ten algunhas dificultades.	Propoñer estratexias para mellorar a comunicación.	
	A comunicación docente-grupo ten grandes dificultades.	Pescudar a causa das dificultades e propoñer medidas que as minimicen.	
DE INTERÉSE MOTIV	O grupo está motivado e ten gran interese.	Non se necesitan medidas.	
	Parte do alumnado está desmotivado e ten pouco interese.	Propoñer estratexias que melloren o interese e a motivación desa parte del alumnado.	

ACI ÓN	O grupo non ten interese e está pouco motivado.	Pescudar a causa da desmotivación e propoñer medidas que as minimicen.	
DE ACT ITU D E COL AB OR ACI ÓN	O grupo ten boa actitude e sempre está disposto a realizar as tarefas.	Non se necesitan medidas.	
	Parte do alumnado ten boa actitude e colabora.	Propoñer actividades grupais nas que asuma responsabilidades o alumnado menos motivado.	
	O grupo ten mala actitude e non colabora nas tarefas.	Pescudar as causas do problema e adoptar medidas, estratexias, etc. para minimizar esas actitudes.	